

देवद्रव्य.

मुनिमहाराजश्री दोलतविजयजी महाराजनी मेरणाथी

छपावी प्रकट करनार.

दसाडावाळा शा. मोहनलाल साकरचंदजी
तरफथी पोताना मर्हूम पुत्र गीरधरलालना
पुन्यार्थे भेट.

वीर संवत् २४४३ विक्रम संवत् १९७३ सने १९१७

धी "आनंद" प्रिन्टींग प्रेसमां शाह गुलाबचंद ललुभाइए
छाप्युं—भावनगर.

किंमत अमूल्य.

(एकवार साद्यंत वांचवानी खास शरत समजवी.)

देवद्रव्य.

देवद्रव्यना मुख्य वे प्रकार छे. १ साधारण चैत्योनुं द्रव्य, २ तीर्थनुं द्रव्य. आ बने द्रव्यमां तीर्थ द्रव्य विशेषाधिक छे, कारण के साधारण चैत्योनुं द्रव्य जरूर पडे तो तीर्थना कार्यमां वापरी शक्या छे, परंतु तीर्थ द्रव्य अन्य चैत्योमां वापरी शक्या नथी, कारण के ते द्रव्य तीर्थ रक्षणने माटे एकटुं करवामां आवे छे. आवी रीते तीर्थ द्रव्य सर्वोत्कृष्ट छे. शास्त्रकारे देवद्रव्यना रक्षणनी अत्यंत आवश्यकता बतावी छे अने तेना विनाशथी अथवा उपेक्षा करवथी बहु भय बताव्यो छे. आ भय नथी पण यथार्थ परिणाम छे. कारणके प्राणीनुं भवोभवमां हित करनार तरीके देव परम उपकारी छे. तेमनी भक्तिमां वापरवानुं द्रव्य ते देवद्रव्य कहेवाय छे. तेनुं रक्षण करवुं ते देवनी ज भक्ति छे.

मुख्यत्वे करीने देवद्रव्यनो बीगाड थवाना नीचे जणाव्यां छे तेज कारणो होय छे.

(२)

१ गाम अथवा शहरमां अगाड सारी स्थितिमां होवा तमाम श्रावकवर्ग नवळी स्थितिमां आवी जाय ते दरम्यान देवद्रव्यनी संभाळ राखनार कोइ सारी स्थिती वाळुं होतुं नथी त्यारे तेमां जरूर बीगाड थाय छे.

२ केटलाएक मोटा माणसो नामना उपरी ग. वहीवट करनारने हाथे तेनी नजरमां आवे तेम देवद्रव्यनी तथा ते संबंधी मीलकतनी लेवडदेवड करवा तथा खरच करवा तथा कारभार चलाववा दइ, पोते बीनदरकारी थइ, तपास न राखी, तेवा माणसने भस्से बेसी रहेवाथी, अथवा तो शरममां पडी जेम करे तेम करवा देवाथी, तेमज कोइ सारा वहीवट करनार अथवा संभाळनार पुन्यशाळी मळया होय अथवा मळे, अने ते कोई वात पूछे अथवा बतावे अथवा मदद मागे तो ते न आपवाथी, अने वखतपर तेना कृत्यमां अजाणपणाथी अनायासे आवेली भूलने वखोडवाथी, अथवा तो ते कामनो सघळो बोजो तेने शिर नाखी देवानी दहेशत बताववाथी के नाखी देवाथी, अने पोते अलग रही वातो करवाथी तथा तेवा बीजा कारणोथी बीगाड थतो आपणा सांभळवामां आव्यो छे, अने आवे छे.

आ प्रमाणे बीगाड थाय छे तेना मुख्य कारणीक प्रथम तो आपणेज छीए. कारण के पूर्वाचार्यो जेओ महान् पंडितो हता अने अवसरना जाण हता, तेओ श्रीचंदकेवळी चरित्र, उपदेशमा-

साद, श्राद्धविधि, श्राद्धजीतकल्प, विवेकविलास, अर्थदीपिका, योगशास्त्रनी टीका, द्रव्यसीत्तरी, आचारोपदेश, आचारदिनकृत्य, पूजाप्रकरण, शत्रुंजय लघुकल्प तथा संबोधसीत्तरि आदि अनेक ग्रंथोमां देवद्रव्यनी व्यवस्था केवी रीते करवी, केवी रीते अने कयां वापरवुं, केम वृद्धि करवी, वृद्धि करवाथी तथा रक्षण करवाथी शुं फायदो छे, न करवाथी शुं नुकशान छे, उवेखी मुकवाथी शुं प्रायश्चित छे, संभाळ कोणे करवी उचित छे विगेरे सविस्तरपणे कही गयेला छे. तेवा ग्रंथो आपणे सुगुरु समीपे सांभळेला अथवा वांचेला छतां, तेमां बतावेली रीति प्रमाणे न चाली, पोतानो स्वार्थ वहालो करी तथा बीनदरकारी थइ, जेम चाले तेम चालवा दइए छीए अने ते विषे कांइ पण विचार न करतां घरमां तथा बीजे ठेकाणे बेसी, नकामी वातो करी, वखत गुमावीए छीए; वळी कांइ करता नथी एटलुंज नहीं परंतु वखतपर तेवा काम करनारती वातो करी, शुद्ध रीते संभाळ राखनारा गुणवंत पुरुषोना दिल दुखावी, कंटाळो आपी तेमने काम छोडी देवानी फरज पाडीए छीए, अने तेवा काममां गे-व्याजबी रीते चालनारा तथा बीगाड करनारा अने योग्य रीते संभाळ नहीं राखनारा पुरुषोना गुण गाइ अथवा तेमने मदद करी, तेमनुं उपराणुं लइ, थता बीगाडमां वधारो कराववानां कारणीक थइए छीए. आ मोटी दिलगीरीनी वात छे, माटे तेवी रीते न वर्त्तवुं अने सारी रीते वर्त्तवुं ते सर्वे जैनधर्मी सुन्न सज्जनोनी

मुख्य फरज छे. आ उपरथी सत्य वर्त्तणुके वर्त्तवानुं सर्वे श्रावक भाइओए पोताना हृदयमां मुकरर करवुं जोइए.

देवद्रव्य संबन्धी जूदा जूदा ग्रंथकारोए केवी रीते कथन करेलुं छे ते ग्रंथना नाम साथे आ नीचे दर्शाव्युं छे:—

१ श्रीसारावळी पयन्नामां कह्युं छे के:—

पूयाकरणे पुन्नं, एगगुणं सयगुणं च पडिमाए ।
जिणभवणेण सहस्सं, अनंतगुणं पालणे होइ ॥१॥

अर्थ—पूजा करवाथी एकगुणं पुन्य थाय, तेथी सोगुणं पुन्य प्रतिमा भराववाथी थाय, तेथी हजारगुणं पुन्य जिनचैत्य कराववाथी थाय अने अनंतगुणं पुन्य तेनुं पालण करवाथी एटले तीर्थनुं, चैत्यनुं अथवा देवद्रव्यनुं रक्षण करवाथी थाय.

२ श्राद्धविधि ग्रंथमां देवद्रव्यने अधिकारे कह्युं छे के, धर-मादाना हरकोइ खाताना ओछामां ओछा चार पुरुष संभाळ कर-नार होवा ज जोइए, ते एवी रीते के एकनी पासे कुंची, बीजानो हुकम, त्रीजा पासे नामुं अने चोथो माणस तपासीने सही करे. आ चारमांथी द्रव्यनी मोटी रकम काढवा मूकवामां बेथी त्रण जणाओए साथे रहेवुं जोइए. आवो बंदोवस्त होय तो ते द्रव्यनो बगाड थवानो बीलकुल संभव रहेतो नथी.

३ विवेकविलास नामे ग्रंथमां कह्युं छे के, देवद्रव्य कोइने

पण अंग उधार धीरवुं नहीं, पण तेनुं व्याज सोना रूपाना दागीना उपर अयवा जागीर उपर धीरीने उत्पन्न करवुं. मीलकत के जागीर जेनी उपर देवद्रव्य धीरवामां आवे ते एक जणना नामथी धीरवुं नहीं. आ प्रकारे थवाथी कोइ रीते तेमांथी खवाइ जवानुं बनी शकसे नहीं.

४ श्राद्धजीतकल्पमां कह्युं छे के, देवद्रव्यनी व्यवस्था करनारने एक रूपैयानुं परचुरण जोइतुं होय अने ते पोतानी पासेना देवद्रव्यनी सीलकमां होय तो पण त्रीजा माणसने पासे राख्या शिवाय तेणे काढवुं नहीं. आ बाबत जेने त्यां घरदेरासर होय तेने माटे पण लागु पडे छे. आ कथन उपरथी विचारवुं जोइए के ज्यारे रूपीओ नांखीने परचुरण लेवा माटे पण एकलाने सत्ता नथी अथवा व्याजवी नथी तो पछी बीनरजाए मोटी रकमो पोताना उपयोगमां लेवी ते तो केवुं गेरव्याजवी तेमज दोषित कहेवाय ?

५ द्रव्यसीत्तरी प्रकरणमां देवद्रव्य, नीच वेपारो करी, तथा नीच धंधादारीओने धीरीने वधारवानी चोख्खी ना कही छे, तेम ज केटलाएक ग्रंथमां श्रावकने धीरवा माटे पण ना कहेली छे. हा कहेली होय तेवो कोइ पण ग्रंथ दीठामां आवतो नथी. न धीरवानुं कारण मुख्य तो एज छे के श्रावके श्रावक पासे ते द्रव्यनी उघराणी लाज शरमने लीधे करी शकाय नहीं अने तेथी ते द्रव्य डुबी जाय.

६ केटलाएक श्रावको एम समजे छे के देवद्रव्य साचववानो अधिकार गुरुजीनो छे. आम समजीने अज्ञान श्रावको चरित्रथी भ्रष्ट थयेला एवा जतिओने ते द्रव्य सोंपे छे. पण श्रावकाचाररास तथा बीजा अनेक ग्रंथोमां साधु तथा यतिओने द्रव्यने अडकवानी पण चोख्खी ना कही छे, तो पासे राखवुं तथा धीरधार करवी तेमज वेपार करवो तेनी हा क्यांथी ज होय ? माटे एवी रीते जति विगेरेने तेनी सोंपण करवीज न जोइए, आ प्रमाणे समजवामां आव्या छतां जे श्रावक तेओने देवद्रव्य अथवा स्वद्रव्य आपे छे ते तेना महाव्रतोनो भंग करावनार थाय छे.

७ श्राद्धविधि तथा योगशास्त्रदीपिका विगेरे अनेक ग्रंथोमां कहुं छे के, पुन्यवंत श्रावकोए पुन्यधर्मनी वृद्धिने हेते तथा शासनना उद्योतने निमित्ते देरासरो, धर्मशाळाओ, पोसंहशाळाओ, उपाश्रयो, ज्ञानना भंडारो, प्रभुना आभुषणो, प्रभु पधराववाना रथो, पालखीओ, इंद्रध्वजो, चामरो, चैत्यना उपगरणो तथा ज्ञानना उपगरणो विगेरे अनेक वस्तुओ पोताना द्रव्यथी, अथवा प्रयासथी निष्पन्न थयेलुं के करेलुं देवद्रव्य के साधारण द्रव्य होय तेमांथी नीपजाववी; नीपजावीने ते साहित्योथी शासननी उन्नति करी, पाछळ तेनी व्यवस्था थाय तेवो बंदोबस्त करी अथवा उपज करी आपी श्रीसंघने संभाळने अर्थे सोंपवी अने पोते पोतानी ह्यातीमां बनती रीते मदद करी देखरेख राखवी; पण ते प्रमाणे न करतां जो कोइ पोतानी मोटाइ गणी, आपवा लेवाना काममां

हुकमपणुं धरावी, व्यवस्था करवानुं काम पोते राखे तो ते कामनो वहीवट पोतानी सारी स्थिति होय अने घानत पाक रहे त्यां सुधी तथा पोतानो कुटुंब परिवार धर्मीष्ट होय त्यां सुधी जुज काळ सारी रीते चाले पण दैव योगथी पोतानी अथवा पोताना कुटुंबनी स्थिति बगाडवा मांडे त्यारे “ भुखी कुतरी भोटीलाने खाय ” ए कहेवत प्रमाणे पोतानी आबरू राखवाना तथा द्रव्यवान रहेवाना हेतुथी परमेश्वरनी, तथा आगामी भवनी के पापनी बीक न गणतां ते द्रव्यनो उपभोग लाचारीथी के खुशीथी करे छे, अने पछी ते वात ढांकवा अनेक प्रकारनां काळां धोळां करवा पडे छे, तो पण छेवटे ते ढांकयुं रहेतुं नथी, तेथी आ भवमां आबरूनी हानी थाय छे, कोइ सत्ताधारी सामा पड्या होय छे तो भक्षण करेलुं द्रव्य ओकवुं पडे छे अने आवता भवमां संसारमां रझळवानुं अंगीकार करवुं पडे छे, तेमज तेनी पाछळ तेना नातीला जातीला कुटुंब परिवार तथा महोबतवाळाओने शरमावुं पडे छे अने नीचाजोणुं थाय छे. आ उपरथी देवद्रव्यनी संभाळ घणीज सावचेतिथी पोताने डाघ न लागे तेवी रीते करवी जोइए. पण डाघ लागवाना भयथी संभाळज न करवी एवो विचार कोइए पोताना हृदयमां धारण करवो न जोइए. कारण के देवद्रव्यनी संभाळ करवानुं कार्य श्रावकने माटेज छे. तेमज उवेखी मूकवाथी श्रावकने प्राय-श्चित्त पण कहेलुं छे. आ बाबत आगळ उपर वधारे लखवामां आवसे.

(८)

८ केटलाएक ग्रंथोमां कहुं छे के, जेणे देवद्रव्यनुं भक्षण कर्युं होय अथवा जेनी पासे देवद्रव्य लेणुं रहुं होय तेनी पासेथी हरेक प्रकारे वसुल करवुं, पण जो ते शरुसनी द्रव्य आपवानी शक्ति न होय अने ते संघ पासे देवाथी छुटो थवा आजीजी करतो होय तो श्रीसंघे तेनी योग्यता जोइने छुटको करवो अथवा तो पुन्यवंत श्रावके पोताना पदरथी रुपीया भरी खातुं चुकतुं कराववुं, परंतु जे शरुस छती शक्तिए वदद्यानतथी आपतो न होय तो तेना घरनुं पाणी पीवुं ते पण श्रावकने कल्पतुं नथी, एटलुंज नहीं परंतु तेने पूरती शिक्षाए पहाँचाडी बीजाओ तेवी वदद्यानत करतां आंचको खाय तेम करवुं जोइए. वळी देवद्रव्यमां दुषित थयेल शरुस आबरुवान अथवा धनाढ्य होय अने तेनी सामा पढी शकवानी शक्ति न होय अने तेने घरे दाक्षिणताए करीने कदी जमवुं पडतुं होय तो ते जमवानी किंमत श्रावके देरासरना भंडारमां नाखवी, परंतु फोगट जमवुं नहीं.

९ श्रीचंदकेवळीना चरित्रमां कहुं छे के, कोइ गामना घणा श्रावकोए देवद्रव्य भक्षण करेलुं तेथी ते गामनी स्थिति घणीज बगडेली, ते जोइ श्रीचंदकुंवर ते गामना श्रावकोने सारी रीते उपदेश दइ देवद्रव्यना दोषथी मुक्त थवा समजावी ते गामनुं पाणी पण पीधा शिवाय चालया गया.

१० केटलाएक पुन्यवंत श्रावको उजमणां करी हजारो रुपीया खरची चंदरवा, पुंठीयां, तोरण, रुमाल, पाठो, सोना रूपा-

(६)

ना कळश; रकाबीओ, धूपघाणांओ, वाटकीओ विगेरे मूके छे; आ सघळो सामान ज्यां ज्यां योग्य लागे त्यां त्यां तरतज आपी देवानुं तथा मोकलावी देवानुं शास्त्रकारे कहा छतां तेमांनो जुज सामान घटित जग्याए आपी बाकीनो शोभीतो अने किंमती सामान पोताना घरमां संघरी राखे छे. अने वखतपर वापरवा काढे छे अथवा वापरवा आपे छे, परंतु ते अयुक्त छे. कारण के तेवी रीते करवाथी वखतनी बारीकाइ अथवा अस्तोदयना चक्रभ्रमणथी ज्यारे पोतानी स्थिति बदलाय छे तयारे ते सामान खवाइ चवाइ जतो, वेचातो अथवा खेंचाइ जतो जोवामां आवे छे, अने तेथी करीने पुन्य करतां पापनो बंध अधिक थइ पडे छे. शास्त्रकारे जेवो दोष देवद्रव्यने माटे कहेलो छे तेवो ज दोष तेने माटे पण कहेलो छे.

११ केंटलाएक श्रीमंत गृहस्थो ज्ञानना भंडारो करीने लाखो रुपिया खरचे छे, तेमज प्राचीन काळमां तेवा भंडारो असंख्य द्रव्य खरचीने करी गयेला मौजुद छे. आ भंडारो मांहेनां पुस्तको तथा तेना रुपाल पाठां विगेरे उपगरणो मोटा मोटा उपाश्रयमां मूकेलां होय छे अने मूकाय छे; काळना दूषणथी तेवा उपाश्रयनी अंदर वास करनारा यतिओ गृहस्थनी जेवा थइ पडवाथी तमाम भंडारने फना करी मूके छे, एटले अयोग्य स्थानके आपी दे छे, वेची नाखे छे, अव्यवस्थित रहेवाथी बगडी जाय छे, अथवा तो तेवा भंडारोना मालीक पोतेज थइ पडी कोइ पण

(१०)

सेवगी मुनि महाराजने अथवा सुज्ञ श्रावकोने वांचवा पण आपता नथी अने पोते तो कर्मदोषथी बुद्धिहीण ज होय छे तेथी तेनो उपयोग अगर संभाळ करी शकता नथी, तेथी केटलाक वर्षे तेवां ताळां वाशी राखेला भंडारोमांना पुस्तको सडी जइ तेनो नाश थइ जाय छे, अर्थात् उपयोगमां आवे तेवां रहेतां नथी. माटे आ बाबतमां भंडार करावनाराओए अगाउथीज आगळ उपर सारी रीते बंदोबस्त रहेवा माटे अने जे कार्यने माटे भंडार करवामां आवे छे ते कार्य सफळ थवा माटे व्यवस्था करी राखवी जोइए.

प्रसंगोपात उजमणां तथा ज्ञानना भंडारो विगेरे बाबतो उपर लक्ष जवाथी मूळ विषय जे देवद्रव्यनो छे ते पडयो रहेलो छे. जो के ते विषयो पण देवद्रव्यनी जेवा अने तेनी साथे संबंघ धरावनारा छे. ज्ञानद्रव्य, गुरुद्रव्य तथा साधारण द्रव्यनी बाबतमां पण शास्त्रकारे देवद्रव्यनी जेवाज गुणदोष कहेला छे, परंतु अहीं देवद्रव्यनी बाबतमांज वधारे कहेवानी जरूर होवाथी ते बाबतज विशेषे करीने लखेली छे.

१२ श्रीसंबोधसित्तरी नामे प्रकरणमां कहुं छे केः—

जिणपव्वयणवुद्धिकरं, पभावगं नाणदंसणगुणाणं ।
रखवंतो जिणदव्वं, तिथ्ययरत्तं लहइ जीवो ॥

अर्थ—जिन प्रवचननी वृद्धि करनार अने ज्ञान दर्शन गुणनो

प्रभावक एवो जीव जो देवद्रव्यनुं रक्षण करे छे तो तीर्थकरणपणा प्रत्ये पामे छे.

१३ वळी तेज प्रकरणमां कहुं छे के:—

**जिणपव्वयणवुद्धिकरं, पभावगं नाणदंसणगुणाणं ।
भरुखंतो जिणदव्वं, अनंतसंसारीओ होइ ॥**

अर्थ—जिन प्रवचननी वृद्धिनो करनार, अने ज्ञान दर्शन गुणनो प्रभावक एवो छे तोपण जो देवद्रव्यनुं भक्षण करे तो ते अनंतसंसारी थाय छे.

आ बे गाथा उपरथी एटलुं तो समजाशे के गमे तेटली बीजी पुन्यकरणी करे परंतु जो देवद्रव्यनुं भक्षण करे छे तो तेनी पुन्यनी करणी निरर्थक थाय छे अने अनंत संसार वधे छे; तो पण एटलुं समजवानुं बाकी रहेलुं छे के शक्तिवान् छतां कोइपण श्रावक अलग रहे, वीलकुलै संभाळ न करे अथवा उवेखी मुके तो तेने पण शास्त्रकारे प्रायश्चित्त कहेलुं छे. यदुक्तं श्रीसंबोधसि-
रत्ती प्रकरणे:—

**भरुखेइ जो उवेखेइ, जिणदव्वं तु सावउ ।
पन्नाहीणो भवेज्जीवो, लीप्पइ पावकम्मुणा ॥**

अर्थ—देवद्रव्यनुं भक्षण करे अथवा तो बगाड यतो होय

तेने उवेखी मूके ते श्रावक बुद्धिहीण थाय अने पापकर्म करीने लेपाय.

आ गाथा उपरथी एटलुं मिद्ध थाय छे के भक्षण करवुं अने उवेखी मूकवुं ते बने कोइ अपेक्षाए करीने शास्त्रकारे सम-तुल्य कहेलुं छे माटे दरेक श्रावक भाइभोए स्वशक्ति अनुसारे देवद्रव्यना रक्षण निमित्ते प्रयत्न करवो जोइए, पण एम न सम-जवुं के संभाळ राखवी ते काम तो श्रीमंतनुं छे. शुं साधारण स्थितिवाळाओनुं नथी ? सर्वेनुं छे; कारण के संभाळ करवी ते पोतानी शक्ति प्रमाणे छे. कोइ स्वद्रव्य अर्पण करीने देवद्रव्यनी वृद्धि करे छे, कोइ बगाड थएलो लक्षमां लइने बगाड करनारने शिक्षा करे छे, कोइ वीखराएलुं द्रव्य एकटुं करे छे, कोइ गरी-बावस्थावाळा श्रावको तेवा कामनी प्रेरणा करे छे, अर्थात् कलम रूपी शमशेर चलावीने देवद्रव्यनी वृद्धि करावे छे अने नाश कर-नारने शिक्षा करावे छे. प्रसंग पडवाथी लोह समशेर करतां कलमरूपी समशेर वडे वधारे काम करी बतावे छे. आ वात ध्यानमां राखीने सर्वे श्रावकोए यथाशक्ति प्रयत्न करवा उद्युक्त रहेवुं जोइए.

हवे तेमां पण जे उघराणी करवानी चिंता छे ते देवादि-द्रव्यनी वृद्धिमां विशेष उपयोगी छे. तेथी ते विषे चिंता करनाराए पोताना द्रव्यनी जेम तेमां अभंग चित्ते प्रवर्तवुं. अन्यथा जो उघ-

राणीना कार्यमां बहु विलंब थाय तो दुकाळ, देशभंग के दारिद्र विगेरे आववानो संभव छे, अने जो तेम थयुं तो पछी घणो उपक्रम करतां पण ते काम सिद्ध नहीं थतां देवादिद्रव्यना विनाशनो मोटो दोष उत्पन्न थाय छे. एवो दोष महेंद्रपुरीना एक श्रावकने लाग्यो हतो तेनी कथा श्रीद्रव्यसित्तरी प्रकरणनी टीकामां नीचे प्रमाणे छे:—

“ महेंद्रपुर-नगरमां अर्हत् चैत्यने माटे चंदन, पुष्प अने अक्षत विगेरे लाववा सारु तथा देवद्रव्यनी उघराणी करवानी चिंता राखवाने माटे संघे चार श्रावकोने नीम्या हता, तेओ सारी रीते चिंता राखता हता. एक वखते ते चारे श्रावकोमां मुख्य हतो ते उघराणी करवा विगेरेमां जेनां तेनां विरुद्ध वचनो सांभळीने कंटाळी गयो, तेथी ते विषेनी चिंता राखवामां ते शिथिल थई गयो, आथी करीने मुख्यने अनुसरीने सर्व व्यवहार चालतो होवाथी बीजा त्रण श्रावको हता. ते पण शिथिल थई गया. आ अरसामां अकस्मात् देशभंग थंवाथी घणुं देवद्रव्य विनाश पामी गयुं. आवी रीते ते मुख्य माणसे प्रमादथी पोताना छतां बल वीर्य गोपव्यां, तेथी तेने सानुबंध पापकर्म लाग्युं, तेथी तेने असंख्य भवोमां परिभ्रमण करवुं पड्युं. ”

उपर प्रमाणे अधिकार जाणीने अविलंबथी उघराणी करीं श्रावको पासेथी देवादिद्रव्य उत्तम श्रावकोए उत्साहथी ग्रहण क-

रखुं अने पोते पण अविलंबे जे देवद्रव्य आपवानुं होय ते आपी देवुं, एक क्षणवार पण राखवुं नहीं. विवेकी पुरुषो बीजानुं देवुं आपवामां विलंब करता नथी तो आ देवज्ञानादिकना देवाने माटे केम विलंब करे ? वळी ज्यारे जे श्रावके जेटलीवार माळा विगेरे धारण कर्युं होय त्यारे तेटलीवार तेटलुं बीजुं पण देवादिद्रव्य देवुं थयुं गणाय, तो तेनाथी तेनो शी रीते उपभोग करी शकाय, तेमज तेनो लाभ पण शी रीते लेवाय ? कारण के, तेम करवाथी पूर्वे क्हा प्रमाणे देवादिद्रव्यना उपभोगनो प्रसंग आवे, तेथी ते देवादिद्रव्य सद्य अर्पण करवुं ज योग्य छे. कदि जो कोइ सद्य आपी देवाने अशक्त होय तो तेणे प्रथमथीज पखवाडिये के अर्थ पखवाडिये आपवानो चोखी रीते अवधि करवो अने ते अवधिनी अंदर माग्या विना पोतानी मेळे ज आपी देवुं. जो दैवयोगे अवधिनुं उलंघन थइ गयुं अने तेटलामां पापनो उदय थयो तो देवद्रव्यना उपभोगनो दोष स्फुट रीते लागी जाय. ते प्रमाणे “ऋषभदत्त” नामना एक श्रावकने थयुं हतुं. तेनी कथा नीचे प्रमाणे—

ऋषभदत्तनी कथा.

“महापुर नगरमां ऋषभदत्त नामे एक श्रेष्ठी हतो, ते परम श्रावक हतो. एक वखते पर्वणीनो दिवस आवतां ते जिनचैत्यमां दर्शन करवा गयो, ते वखते देवनी आगळ धरवाने पोतानी पासे कांइ द्रव्य न हतुं, एटले तेणे उधारे परिधापनिका लइ आगळ धरी.

त्यांथी घेर मया पछी बीजा गृहकार्यमां व्यग्र थवाथी ते आपवानुं भूली गयो. तेवामां दुर्दैवयोगे तेना घर उपर धाड पडी, तेमां तेनुं सर्वस्व लुंटाइ गयुं. छेवटे लुंटाराओण ते श्रेष्ठीने मारी पण नांखयो. त्यांथी मृत्यु पापीने तेज नगरमां कोइ निर्दय, दरिद्री अने कृपण एवा महिषवाहकने घेर ते पाडो थइने अवतर्यो. त्यां प्रत्येक गृहे लइ जवा माटे पाणीनी पखालो विगेरेनेो भार वहन करवा लाग्यो, अने नित्य उंची भूमि उपर चडवाथी, अहोरात्रि बोजो वहन करवाथी, घणी क्षुधा तृषावडे पीडित रहेवाथी अने सदा निर्दयपणे चाबुक विगेरेना घातथी ते महाव्यथा सहन करवा लाग्यो. आ प्रमाणे चिरकाळ सहन करतां एक वखते कोइ नवीन जिनचैत्य थतुं हतुं तेना गढने माटे ते महिषने जल वहन करवा लइ जवामां आव्यो, त्यां चैत्यनी पूजा विगेरे जोवाथी तेने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं, एथी ते चैत्य आगळथी कोइ रीते चाल्यो नहीं. आ समये पूर्वभवना पुत्रोने ते वृतांत कोइ ज्ञानीए जणाव्यो एटले तेओण आषी, द्रव्य आपीने तेने महिषवाहकनी पासेथी छोडाव्यो, अने पूर्व भवे तेणे लीधेला देवद्रव्यथी सहस्रगणुं देवद्रव्य आपीने तेने ते ऋणमांथी मुक्त कर्यो. पछी ते महिष अनशन करीने स्वर्गे गयो, अनुक्रमे मोक्षने पण प्राप्त थशे. ”

उपरनी कथा उपरथी देवद्रव्य आपवामां के लेवामां विलंब करवो नहीं, विलंब न करवाथी देवद्रव्यनी विशेष वृद्धि थाय छे. अने पोताने तेवो अभ्यास पडवाथी सावधानपणे तेना विरोधी

કર્મ તથા આત્મદોષનો ત્યાગ થાય છે અને પોતાના નિયમોનો નિર્વાહ, અર્પૂર્વ ગુણની વૃદ્ધિ અને વિશેષ ધર્મનું ઉપાર્જન વિગેરે ઉત્તમ ગુણોનો સ્થિરવાસ થાય છે.

ચૈત્યદ્રવ્યનો નાશ કરનારને અનંત સંસાર ભટકવું પડે છે. તેનું મૂલ્ય કારણ તેના સમ્યક્ત્વરૂપી અમૂલ્ય રત્નનો નાશ થાય છે તે છે. આ બાબત શ્રીસંવોધસિત્તરી પ્રકરણમાંજ કહ્યું છે કે:—

ચેદ્અદઙ્વવિણાસે રિસીઘાઘ્ પઙ્વયણસ્સ ઉહ્હાહે ।
સંજઙ્ ચુથ્થભંગે, મૂલગ્ગી વોહીલાભસ્સ ॥

અર્થ—ચૈત્યદ્રવ્યનો વિનાશ કરવાથી, મુનિ મહારાજાનો ઘાત કરવાથી, સાંશનની ઉહ્હાહ કરવાથી અને સાધ્વીના ચતુર્થ વ્રતનો ભંગ કરવાથી બોધિબીજ જે સમ્યક્ત્વ તેના મૂલ્યને વિષ અગ્નિ લાગી જાય છે. એટલે અગ્નિ કરીને દગ્ધ થઈ જાય તેમ જેમ નવપલ્લવ થતું નથી તેમ ચૈત્યદ્રવ્યનો નાશ કરનારના સમકિત રૂપી વૃક્ષનું મૂલ્ય અગ્નિ કરી દગ્ધ થઈ જાય છે તે ફરીને અંકુર ધારણ કરતું નથી એટલે સમકિતની પ્રાપ્તિ થતી નથી. સમકિત શિવાય વ્રતની પ્રાપ્તિ થતી નથી અને વ્રત શિવાય મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતી નથી, એજ કારણથી તેને સંસારમાં અનંતો કાલ પર્યટ્ટન કરવું પડે છે. આવી રીતે સર્વે સુકાર્યોનો નાશ ફક્ત એક દેવદ્રવ્યનો નાશ કરવાથી થાય છે.

(१७)

आ विषय एटलो मोटो अने गहन तेमज गंभीर छे के तेना संबंघमां जेटलुं लखीए तेटलुं थोडुं छे, माटे आ विषय पूरो करतां अगाउ देवद्रव्यनुं भक्षण करनारने आ भवे अने परभवे केवां दुःखो भोगववां पडे छे, केवी केवी नीच योनिमां जन्म धारण करवो पडे छे, केवा प्रकारे भवभवन्ने विषे मृत्यु प्राप्त थाय छे ते, तेमज देवद्रव्यनी वृद्धि करवाथी यावत् केवी रीते पदवी अने मोक्ष सुख प्राप्त थाय छे ते बताववां माटे श्राद्धविधि ग्रंथमांथी सागर शेठनुं दृष्टांत आ नीचे लख्युं छे, जेथी सर्वे सज्जनो ते दृष्टांतने पोताना हृदयमां कोरी राखी तेवा अकार्यथी निरंतर दूर रहेशे.

सागर शेठनुं दृष्टांत.

श्रीसाकेतपुर नामे नगरने विषे सागर नामे शेठ परम-भक्तिवंत सुश्रावक हतो. तेने सर्वे श्रावकोए योग्य जाणीने चैत्य-द्रव्य सार संभाल तथा योग्य रीते व्यय करवा निमित्ते आप्युं अने कहुं के, तमारे देरासरनी अंदर सूत्रधार एटले सुतार विगेरे कारीगरो पासे कामकाज कराववुं अने तेने मजुरीना पैसा रीतसर आपवा. सागर शेठने आ प्रमाणे सुप्रत थवाथी लोभने बशे करीने ते सुतार विगेरे कारीगरोने रोकडुं द्रव्य आपे नहीं, चैत्यना द्रव्यथी संघरी राखेलुं धान्य, गोळ, घी, तेल, वख प्रमुख आपे अने तेमां जे कमाणी थाय ते पोताना घरमां राखे. आवी रीते वेपार

(१८)

करतां तेणे एक हजार कांगणी उपार्जन करी^१ अने पोताना घरमां राखी. तेणे करी घोरकर्मनो बंध करी अंत समये आंळोया पढी-कम्या विना त्यांथी मरण पामीने समुद्रने विषे ते जळचर मनुष्य थयो. ते जळचर वज्रऋषभनाराच संघयणना धणी होय छे अने तेना शरीरमां जळतरणी गुटीकां थाय छे. ए गुटीकाने ग्रहण कर-नारा वेपारीओए ते मच्छने पकड्यो, अने वज्रनी घंटीने विषे छ मास सुधी दळ्यो, जेथी अत्यंत पीडा भोगवी त्यांथी काळ करी त्रीजी नरके गयो. वेदांतने विषे पण ऋहं छे केः—

देवद्रव्येण या वृद्धिः, गुरुद्रव्येण यद्धनं ॥

तद्धनं कुलनाशाय, मृतोपि नरकं व्रजेत् ॥ १ ॥

अर्थ—देवद्रव्ये करीने जे वृद्धि थाय ते अने गुरुद्रव्ये करीने जे धननी प्राप्ति थाय ते धन कुळना नाशने अर्थे थाय छे अने मरण पाम्या पछी पण नरक प्रत्ये पमाडे छे.

नरकने विषे अपार दुःख भोगवी त्यांथी नीकळीने समुद्रने विषे पांचशें धनुषना शरीरवाळो मच्छ थयो. तेने म्लेच्छ लोकोए पकडी सर्वांग छेदन करी महाकदर्थना पमाडी. त्यांथी काळ करीने चौथी नरके गयो. एवी रीते पहेलेथी मांडीने सातमी नरक सुधी घणी वखत जइ आव्यो, तयार पछी कांगणी पोतानी उपजीवीकामां

१ हजार कांगणीना रुपिया साडाबार थाय छे. १ गोळी.

लीधेली हती तेथी तमाम जातिने विषे हजार हजार वार उत्पन्न थयो. हजारवार खाडने विषे भुंड, हजारवार बोकडो, हजारवार हरण, हजारवार ससलो, हजारवार साबर, हजारवार शीयाळ, हजारवार बीलाडो, हजारवार ऊंदर, हजारवार नोळीयो, हजारवार गृहकोकीला, हजारवार गोधो, हजारवार सर्प, हजारवार वींछी अने हजारवार विष्टाने विषे कृमी थयो; एवी हजार हजारवार पृथिव, पाणी, अग्नि, वायु, वनस्पति, शंख, जळे, कीडा, माखी, फमरो, मच्छर, काचबो, रासभ, पाडो, अष्टापद नामे जनावर खच्चर, घोडो, हाथी, वाघ, सिंह, विगेरे तमाम जातिने विषे लाखो भव पर्यंत भ्रमण करीचे प्राये दरेक भवने विषे शस्त्रघाते करीने महा व्यथा भोगवी मरण पाम्यो. एवी रीते दुःख भोगवतां घणुं कर्म क्षीण थइ गयुं, थोडुं रहुं, त्यारे वसंतपुर नामे नगरने विषे वसुदत्त अने वसुमतिने त्यां पुत्रपणे उत्पन्न थयो. गर्भमां आवतां ज सर्व लक्ष्मी नाश पांमी. जन्मने दिवसे पिता मरण पाम्यो, पांच्मे वरसे माता मरण पांमी; तेथी लोकोए मळीने तेनुं अपुनीओ नाम पाडयुं. अनुक्रमे ते वृद्धि पाम्यो. एकदा तेनो मामो त्यां आव्यो, ते तेने अति दुःखी जाणीने पोताने घेर तेडी गयो. तेज रात्रे चोरोए तेनुं घर लुंटी लीधुं. एवी रीते जेने घरे जाय तेने त्यां तेज दिवसे चोर, धाड, अग्नि विगेरेनो उपद्रव थाय तेथी तेने कोइए राख्यो नहीं. अत्यंत दुःख पामवाथी उद्दीग्न चित्तवंत थइने देशांतरने विषे चाल्यो, अनुक्रमे तामलीसपुरीने विषे आव्यो.

तामलीसपुरीने विषे विनयंधर शेटने त्यां सेवकपणे रह्यो, तेज दिवसे तेनुं घर अग्निए करीने बळी गयुं, तेथी तेने श्वाननी पेरे घर बहार काढी मूकयो, त्यांथी भमतो भमतो अनुक्रमे समुद्रने तीरे आव्यो. तेवामां घनावह नामे शेट धन निमित्ते प्रवहणमां बेसीने जतो हतो तेनी साथे सेवकपणे ते अपुनीओ पण तेज व-हाणमां बेटो. वहाग सुखे करीने अन्य द्वीप प्रत्ये पहोंचवा आव्युं, तेटलामां अपुनीओ मनमां विचारवा लाग्यो के अहो ! मारुं भाग्य हवे उघडयुं जणाय छे, कारणके मारा बेठा छतां आ वहाण भांग्युं नहीं. आवो विचार करे छे तेवामां तत्क्षण कोइ देवे आवीने प्रचंड दंडना प्रहारे करीने ते वहाणना कटकके कटका करी नांख्या. कांडक भाग्योदयथी अपुनीआना हाथमां पाटीआनो कटको आव्यो. तेनी साथे तरतां तरतां समुद्रने कीनारे कोइ गाम हशे त्यां पहोंच्यो. ते गामना ठाकुरनी साथे इर्षा धरावनार ते गामनी नजीकनी एक पाळना पल्लीपतिए ते दिवसे त्यां धाड पाडी अने अपुनीआने ठाकोरना पुत्रनी आंतिए बांधीने उपाडी गया.

जे दिवसे अपुनीआने पाळमां लाव्या तेज दिवसे बीजा पल्लीपतिए ते पाळने भांगी अने तेनो विनाश कर्यो. पल्लीपतिए अपुनीआने निर्भांगी जाणीने काढी मूकयो, कहुं छे के:—

खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः संतापितो मस्तके,
वांछन् स्थानमनातपं विधिवशात् बिल्वस्य मूलं गतः ।

तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः,
प्रायो गच्छति यत्र दैवहतकस्तत्रैव यांत्यापदः ॥१॥

अर्थ-दिवसेश्वर जे सूर्य तेना तापे करीने संतापित थयेलो एवो कोइ उघाडा मस्तकवाळो पुरुष तडका विनानुं स्थान वांछतो छतो भाग्यना वशे करीने बीलाना झाड नीचे गयो. त्यां पण ते झाड-नुं फळ मस्तक उपर पड्युं जेथी माथुं फुटी गयुं. माटे एमज समजवुं के प्राये भाग्यहीन पुरुष ज्यां जाय त्यां आपदा आवीने पडे छे.

अपुनीआने पाळ बहार काढ्या पछी तेना भाग्यहीनपणाथी ९९९ वार अन्य अन्य स्थानकने विषे चोरनो, जळनो, अग्निनो, स्वचक्रनो, परचक्रनो ए विंगेरे अनेक उपद्रवो थया अने दरेक स्थानकथी ते भ्रष्ट थयो. तेथी छेवटे भमतां भमतां एक मोटी अटवीने विषे सेलक नामे यक्षना देरा पासे आव्यो. त्यां आवीने एकाग्र चित्ते पोताना दुःखनुं निवेदन करतो छतो एकवीश उपवास करतो हवो, एकवीशमे उपवासे यक्ष तुष्टमान थइने बोल्यो के 'हे पुरुष ! संध्याकाळने विषे मारी समीपे सुवर्णना हजार पीछाए अलंकृत एवो मोटो मोर आवीने नृत्य करशे, दररोज तेनुं सुवर्णमय एक पीछुं पडशे ते तारे ग्रहण करवुं.' ए प्रमाणे कहीने यक्ष अदृश्य थयो.

यक्षना कहेवा प्रमाणे दररोज अकेक पीछुं ग्रहण करतां करतां अनुक्रमे नवशें पीछां तेने मळयां. बाकी सो पीछां रत्नां

तेटलामां दुष्कर्मनो प्रेर्यो थको ते अपुनीओ चिंतववा लाग्यो के, हवे आ सो पींछां लेवाने माटे मारे केटला दिवस आ अटवीने विषे रहेवुं ? माटे आजे मोर नाटक करवा आवे त्यारे एक मुष्टीए करीने सोए पींछां लइ लउं. आ प्रमाणे चिंतवन करीने संध्या समये ज्यारे मोर आव्यो अने नाटक करवा मांडयुं त्यारे अपुनीओ ते पींछां एकदम लइ लेवाने माटे उद्यमवंत थयो. ते वखते तरतज ते मयुर कागडो थइने उडी मयो. अने अगाउना मळेलां नवशें पींछां पण नष्ट थयां.

आवी रीते पोतानी आशामां निराश थवाथी अपुनीओ विचारवा लाग्यो के ' धिक्कार छे मने के में फक्त सो दिवसने माटे उच्छकपणुं कर्युं. ' एम विचारी खिन्न चित्त थयो थको अटवीमां भमे छे, तेवामां एक मुनिमहाराजानें दीठा. देखीने नमस्कार पूर्वक पोताना पूर्वकर्मनुं स्वरूप पूछवा लाग्यो. गुरुमहाराजाए तेना पूर्व भवनुं स्वरूप कही बताव्युं. एटले अपुनीए कह्युं के ' हे भगवंत ! में पूर्व भवे देवद्रव्यथी करेली उपजीविकानुं जे प्रायश्चित्त होय ते बतावो. ' गुरु महाराजाए कह्युं के ' हे देवानुप्रिय ! आजथी तने व्यापार विगेरे कार्यमां जे कांइ लाभ प्राप्त थाय तेमांथी फक्त वस्त्र अने आहार शिवाय जे वधे ते देवद्रव्यमां अर्पण कर, एटले तें भक्षण करेला द्रव्यथी ज्यारे एक हजार गणुं द्रव्य अर्पण करीश त्यारे पूर्व कर्मथी छुटीश. '

आ प्रकारनां गुरुमहाराजानां वचनने अंगीकार करीने ते

विशुद्ध श्रावक धर्मेने आदरतो हवो. पळी पूर्व कर्मनो क्षय थइ जवाथी ते ज्यां ज्यां गयो त्यां त्यां व्यापारमां घणा द्रव्यनी प्राप्ति थवा मांडी. तेणे पण आजीवीका मात्र द्रव्य शिवाय तमाम चैत्य-द्रव्यमां अर्पण करवा मांडयुं. थोडा दिवसोमां पूर्वे भक्षण करेली हजार कांगणीना बदलामां दशलखा कांगणी तेणे देवद्रव्यमां आपी अने ऋण रहित थयो.

त्यार पळी अनुक्रमे घणुं द्रव्य मेळवीने पोताना नगरने विषे आव्यो. राजाए तेने घणुं मान दइने नगरशेठनी पदवी आपी. त्यार पळी तेणे पोताना द्रव्ये करीने अनेक चैत्यो कराव्यां, तेमां निरंतर पूजा प्रभावना आदि शुभ कार्यो करतां अने यथायोग्य रीते दरेक चैत्यनी सारसंभाळ तथा तेना द्रव्यतुं रक्षण करतां तेणे तीर्थकर नाम कर्म उपाजन कर्युं.

अवसरे दीक्षा ग्रहण करी. सम्यक् प्रकारे चारित्रि पाळी, गी-तार्थ थइ, शुद्ध धर्मदेशना दइ भवि जीवने प्रतिबोधी, जिनभक्तिरूप प्रथम स्थानक आराधी, तीर्थकर नामकर्मनो निकाचीत बंध करी, अंत समये अणसण करी, सर्वार्थसिद्ध विमाने देवता थयो. त्यांथी चवी महाविदेह क्षेत्रने विषे तीर्थकरपणुं पामी मोक्षे जशे.

इति देवद्रव्य भक्षणरक्षणोपरि सागरश्रेष्ठीनी कथा.

उपरतुं दृष्टांत श्रवण करवाथी सर्वे श्रावक भाइओना चित्ते विषे देवद्रव्य संबंधी वास्तविक रीति प्रतिष्ठित थइ हशे, माटे हवे ते विषे वधारे लखवानुं प्रयोजन नथी, एम जाणीने लेख पूरो कर्या अगाउ जणाववुं जरुरनुं छे के, देवद्रव्यनुं रक्षण करवुं ते मुख्यत्वे करीने श्रीमंतोनी फरज छे. सब्बके पुन्य प्राप्ति थवा माटे ज्ञान प्राप्त करवुं अर्थात् विद्या भणवी, सामायक पोसहादि धर्मानुष्ठान करवा, छह अहमादि तपस्या करवी विगरे जे जे कारणां शास्त्रकारे बतावेलां छे तेमांनां श्रीमंतोथी घणां थोडां बने छे, माटे श्रीमंतोने अपार पुण्यनी प्राप्ति करी लेवानुं ते मुख्य साधन छे.

आ उपरथी गरीबावस्थावाळाए एम चिंतववुं जोइतुं नथी के ज्यारे देवद्रव्यना रक्षणनुं काम श्रीमंतोनुं छे, त्यारे आपणे ते काममां चित्त शा माटे आपवुं जोइए? एवो विचार करवो ज घटित नथी; कारणके पूर्वे लखायेला श्रीसंबोधसित्तरीना पाठमां सर्वे श्रावकोनी फरज छे एम बतावेळुं छे.

आ लेखनी पुष्टि माटे बीजा पण दृष्टांतनी जरुर जणातां तेवा त्रण चार दृष्टांतो आ नीचे आपवामां आव्यां छे.

श्रीउपदेशप्रासाद ग्रंथना व्याख्यान १९३मामां चैत्यद्रव्यना संबंधमां नीचे प्रमाणे लखे छे.

“अक्षतादि देवद्रव्यनुं भक्षण करवाथी प्राणी दोषने पामे छे तेथी अत्यंत यत्नवडे विवेकी जनोए देवद्रव्यनी रक्षा करवी.”
आ विषय उपर शुभंकर श्रेष्ठीनुं हृष्टांत छे ते आ प्रमाणे—

शुभंकर श्रेष्ठीनी कथा.

कांचनपुर नगरमां शुभंकर नामे धनाढ्य श्रेष्ठी रहेतो हतो. ते नित्य जिनपूजा तथा जिनवंदन करतो हतो. एकदा जिनेश्वरनी प्रतिमाने नमस्कार करीने आगळ उभो हतो, ते अवसरे कोइ देवताए थोडाक ज वखत अगाउ प्रभु पासे पुष्कळ दिव्य तंदुळनी त्रण ढगलीओ करी हती, ते तेनी दृष्टिए पडी. रांवेला नहीं छतां पण अत्यंत सुगंधंवाळा ते अक्षतो जोइने जीव्हाना आस्वादाने वश थयेला ते श्रेष्ठीए तेनाथी त्रण गुणा चोखा पोताने घेरथी मंगावी त्यां मूकीने ते तंदुळ ग्रहण कर्यां. पछी पोताने घेर आवी चोखानी क्षीर रंधावी. तेनी सुगंध चारे बाजुए विस्तार पामी.

हवे ते श्रेष्ठीने घेर मासक्षपणने पारणे कोइ सुविहित मुनि भिक्षाने अर्थे पधार्या. श्रेष्ठीए पेली क्षीरमांथी थोडी तेमने बहो-
रावी. मुनि परमार्थने नहीं जाणता सता ते आहार झोळीमां मू-
कीने आगळ चाल्या. ते मुनि ४७ दोषरहित शुद्ध आहारना लेनारा होवाथी शुद्ध देहवाळा हता, छतां अयोग्य आहार लेवाथी तेना मंधमात्रना महिमावडे तेना मनमां अयोग्य विचारोए प्रवेश कर्यो.
मुनि विचारवा लाग्या के—“ अहो! आ धनाढ्य श्रेष्ठीना अवतारने

धन्य छे. अमारा करतां तेनो मनुष्यभव सफल छे के जे नित्य स्वेच्छाए यथेष्ट एवा मनोहर अशननुं आस्वादन करे छे. ” आ प्रमाणे अयोग्य आहारथी गंधमात्रथी तेनुं चारित्र संबंधी ध्यान नष्ट पाम्युं. पछी ते मुनि एवो विचार करतां करतां उपाश्रये आब्या. त्यां आवीने विचारवा लाग्या के—‘ गुरु समक्ष गोचरी बतावीने आहार संबंधी आलोचना करवानुं शुं काम छे ? कारणके आजे आहार बहु सुंदर मल्ले छे, तेथी कदी स्वादना लोभथी गुरु पोतेज ते लइने खाइ जाय तो पछी हुं शुं करुं ? माटे आजे तो तेमने बताववाथी सर्युं. ” आम विचारीने शिघ्र ते मुनि लावेल आहार खावा बेसी गया. खातां खातां विचारवा लाग्या के— “ अहो ! केवो मजानो स्वाद छे ? आवुं स्वादिष्ट भोजन देवने पण दुर्लभ छे. आजेज मने तो आ मनुष्यजन्म पाम्यानुं सार प्राप्त थयुं. आज सुधी फोगट में आ देहनुं दमन कर्युं अने तेने कृश करी नांख्युं. आवो आहार जेने नित्य प्राप्त थाय तेनो जन्म ज सफल छे. ” आ प्रमाणे विचार करतां करतां आहार करीने ते मुनि सुखे सुइ गया. तरतज निद्रा आवी गइ. आवश्यक-कादि क्रिया समये पण ते उठ्या नहीं. एटले आचार्य विचारवा लाग्या के—“ निरंतर सुविनित एवो आ साधु आजे प्रमादी थइ गयो तेनुं कारण जरुर तेणे कांइ अशुद्ध आहार करेलो होवो जोइए, माटे तेणे आजे शुं आहार कर्यो छे तेनी तजवीज करवी. ” एम विचार करतां ते रात्रि तो व्यतीत थइ गइ.

बीजे दिवसे सवारे पेला शेट प्रातःकालमांज आचार्यने वांदवा आव्या. पेला मुनिने त्यां सुधी सुइ गयेला देखी तेमणे तेनुं कारण आचार्यने पूछ्युं. गुरुए कहुं के ' काले आहार करीने सुतेल छे ते उठाड्या छतां हजु सुधी उठ्या नथी. ' ते सांभळीने शेट बोलया के—“ हे पूज्य ! काले आहार तो ए मुनिए मारे घेरथीज लीधो हतो. ” गुरुए पूछ्युं के—“ तमे सर्व दोष रहित आहारवडे प्रतिलाभ्या हता के नहीं ? ” शेट बोलया के—“ दोष तो में कांइ जाणेलो नथी, पण अहीं जिनमंदिरमां कोइए सुगंधी चोखा मूकेला हता, ते त्रण गणा चोखा मूकीने काले में लीधा हता, अने तेनी क्षीर रांधी हती, तेमांथी ए साधुने वहोरावी हती. ” आ प्रमाणे भद्रकपणाथी शेटे सर्व वात गुरुमहाराजने कही बतावी. ते सांभळीने गुरु बोलया के—“ हे श्रेष्ठी ! तने एम करवुं योग्य नहोतुं, जैनसिद्धांतमां कहेलुं छे के, जिनप्रवचननी वृद्धि करनार अने ज्ञान दर्शन गुणनी प्रभावना करनार एवा देवद्रव्यनुं भक्षण करवाथी प्राणी अनंतसंसारी थाय छे, अने तेवाज देवद्रव्यनुं रक्षण करवाथी परित्त संसारी थाय छे. वळी हे श्रावक ! सांभळ ! कोइक नगरमां एक धनाढ्य शेट रहेतो हतो, ते पाडोशमां रहेता नटने पीडा करतो हतो. तेथी ते नटे विचार्युं के, आ शेट जेम मारा जेवो थाय तेम करुं तो ठीक. अन्यदा ते शेटनुं घर नवुं चणातुं देखीने तेणे कोइ देरासरनो इंटनो ककडो लावीने प्रच्छेन्न रीति

तेनी भीतमां चणी दीधो. अनुक्रमे ते घरमां रहेवाथी ते श्रेष्ठी निर्धन थइ गयो. एक दिवस पेला दरिद्री नटे ते शेठने कहुं के, मारी विडंबना कर्यानुं फळ तें हवे दीदुं ! आ बधुं मारुं कृत्यज जाणजे. पछी ते शेठे ते नटने मीठे वचने संतोष पमाडीने तेणे जे कर्युं हतुं ते पूछी लीधुं, अने तेणे बतावेले ठेकाणेथी पेलो इंटनो ककडो भीत खोदीने कढावी नांख्यो. तेना प्रायश्चित्तमां ते शेठे एक नवुं चैत्य कराव्युं. त्यारपछी ते शेठ सुखी थयो. माटे हे शेठ ! तें ते चोखा लीधा अने खाधा तेथ्री तने महा पाप लाग्युं छे. ते सांभळीने भय पामेलो ते शेठ बोल्यो के-हे पूज्य ! मने पण गइ काले बहु द्रव्यनी हानी थइ छे. स्मरि बोलया के-हे श्रेष्ठी ! तारुं बाह्य धन गयुं अने मुनिनुं अंतरधन विनाश पाम्युं. माटे हवे तेना प्रायश्चित्तमां तारे हमणां तारा घरमां विद्यमान होय तेदला द्रव्यवडे चैत्य कराववुं युक्त छे. श्रेष्ठीए तेमज कर्युं.

पछी आचार्ये पेला मुनिने रेचक, पाचक औषध आपीने तेना कोठानी शुद्धि करावी, अने ते आहारवाळुं पात्र गोमय अने रक्षानो लेप करी त्रण दिवस सुधी तडके मूकी राख्युं, पछी ते ग्रहण योग्य थयुं. पेला साधुए ते पापने तपवडे आलोची शुद्ध संयमना प्रतिपालनवडे पोताना आत्माने शुद्ध कर्यो, अने पछी आत्मसाधन करवा लाग्या.

---

१ जाणतां अजाणतां करेला अपराधनी शुद्धि माटे: आप्त पुरुषे बतावेलो उपाय. २ ज्ञान दर्शन चारित्रादि.

कह्युं छे के—

श्राद्धो भोगाथ देवस्वं, मुक्तवा मूल्यं समाधिकम् ॥
नाददेन्नैव दातव्यं, श्राद्धानां च परस्परम् ॥ १ ॥

“ श्रावक देवने चडेली वस्तु, समान मूल्य मूकीने अथवा अधिक मूल्य मूकीने पण पोताना भोगने अर्थे ग्रहण करे नहीं ते-मज बीजा श्रावकने परस्पर आपे पण नहीं. ”

इति शुभंकरश्रेष्ठीनी कथा.

ज्ञानद्रव्य अने साधारणद्रव्यनो विनाश करनाराने माटे पण नीचे जणावेली कर्मसार अने पुण्यसारनी कथा वांचवा योग्य छे ते नीचे प्रमाणे—

कर्मसार अने पुण्यसारनी कथा.

भोगपुर नामना नगरमां चोवीश कोटी सुवर्णनो स्वामी धनावह नामे श्रेष्ठी हतो. तेने धनवती नामे पत्नी हती. तेओने कर्मसार अने पुण्यसार नामे *युगल पुत्र थया. ते ज्यारे आठ वर्षना थया त्यारे तेमने कोइ विद्वान् उपाध्यायनी पासे अभ्यास करवा मूक्या. पुण्यसारे सुखे सुखे सर्व विद्यानुं अध्ययन कर्युं, अने कर्मसारे घणो प्रयास कर्यो तथापि तेने एक अक्षर पण आवड्यो नहीं, तो वांचवा लखवानी तो वात ज शी करवी. ते पद्यु

जेवो होवाथी अध्यापके पण तेने भणावचो छोडी दीधो. अनुक्रमे ते बंने यौवन वयने प्राप्त थया एटले माता पिताअे समृद्धिथी सुलभ एवा मोटा धनाढ्यनी बे कन्याओ महोत्सव साथे तेमने परणावी. पळी तेओ परस्पर कलह करे नहीं एटला माटे तेमने बार बार कोटी द्रव्य वहेची आपीने जूदा कर्या. पळी माता पिता दीक्षा लइने स्वर्गे गया.

हवे कर्मसार स्वजनवर्गना वार्या छतां पण कुबुद्धिथी एवो व्यापार करवा लाग्यो के, जेथी तेना द्रव्यनी हानी थवा लागी. थोडा दिवसमां तो तेणे पिताअे आपेलुं बारकोटी द्रव्य गुमावी दीधुं, अने पुण्यसारतुं बारकोटी द्रव्य चोरो खातर पाडीने लइ गया. अेवी रीते बंने भाइ दरिद्री थइ गया. तेथी स्वजनोए तेमनो त्याग कर्यो, अने तेमनी स्त्रीओ पण पोतपोताना पीयर चाली गइ. तथा ' आ बंने बुद्धि रहित अने निर्भागी छे ' अेम कंहीने लोको तेमनुं अपमान करवा लाग्या, अेटले तेओ लज्जा पामीने देशांतर चाल्या गया.

त्यां बंने जुदा जुदा धनाढ्यने घेर रह्या, अने बीजो ऊपाय न सज्जवाथी सेवकवृत्तिथी वर्तवा लाग्या. जे धनाढ्यने घेर कर्मसार रह्यो हतो, ते शेठ घणा कृपण होवाथी तेनी ठरावेलो पगार पण आपतो नहीं अने वारंवार तेने छेतरतो हतो. अेथी घगा दिवस थया पण कर्मसारे कांइ द्रव्य मेळव्युं नहीं. बीजा गृह-

स्थने घेर रहेला पुण्यसारे कांइ द्रव्य मेळव्युं, पण प्रयत्नथी तेने गोपवी राख्या छतां कोइ धूर्त्ते ते लइ लीधुं. कर्मसारे अेवी रीते जूदा जूदा स्थानोमां नोकरी करी. सुवर्ण बनाववाने धातुर्वाद, द्रव्यना खाण शोधवाने खनिवाद, सिद्ध रसायण प्रयोग, रोहण-गिरिए गमन, मंत्र साधन अने रुदती विगेरे औषधितुं ग्रहण इत्यादि मोटा मोटा आरंभ अग्यार वार कर्या, पण कुबुद्धिथी अने न्याय विपरीत चालवाथी तेणे कोइ ठेकाणेथी द्रव्य ऊपार्जन कर्युं नहीं, पण उलटां ते ते ठेकाणे दुःखो सहन कर्या. पुण्यसारे अ-ग्यार वखत द्रव्य ऊपार्जन कर्युं पण प्रमाद विगेरेथी ते पाछुं गु-मावी दीधुं. आथी तेओ बंने ऊद्वेग पामी वहाणमां बेसीने रत्नद्वीपे गया. त्यां प्रत्ययवाळीं ते द्वीपनी अधिष्ठायिका देवीनी आगळ मृत्युने^१ पण कबुल करीने ते बंने बेठा. आठमे उपवासे 'तमारा भाग्यमां कांइ नथी' एम जणावी देवी अंतर्धान थइ गइ. तेथी कर्मसार तो ऊठी गयो. पुण्यसारे दृढताथी बेसी एकवीश उपवास कर्या. एटले देवीएं आवी चिंतामणि रत्न आप्युं. ते जोइ कर्मसार पश्चात्ताप करवा लाग्यो एटले पुण्यसारे कहुं के, बंधु ! खेद कर नहीं. आ चिंतामणीरत्नथी तारुं चिंतित पण सिद्ध थशे. पळी बंने भाइ प्रसन्न थइने वहाणमां बेठा. रात्रे पूर्णिमाना चंद्रनो ऊदय थतां वृद्ध बंधुए कहुं, भ्राता ! चिंतामणीरत्न बहार तो काढो, आपणे जोइए

१ परतावाळीं अर्थात् इच्छा पूरनारी. २ कयां तो द्रव्य मळे, नहीं तो मुख्या मुख्या भले मरण थाय.

तो खरा के, तेनुं तेज अधिक छे के चंद्रनुं ? पछी लघु पुण्यसा-
र जे वहाणना तट उपर बेठो हतो तेणे दुर्दैवथी प्रेराइने रत्न
हाथमां लीधुं, अने क्षणवार रत्न उपर अने क्षणुवार चंद्र उपर दृष्टि
करवा लाग्यो. एम करतां करतां तेना हाथमांथी ते रत्न तेना
मनोरथनी साथे समुद्रमां पडी गयुं. जेथी बंने जणा समान रीते
दुःखी थइ गया. पछी पोताना नगरमां आवी कोइ ज्ञानी गुरुने
पोतानो पूर्वभव पूछ्यो. ज्ञानी बोल्यो—“पूर्वभवे तमे चंद्रपुर नग-
रमां जिनदत्त अने जिनदास नामे बे परम आर्हत् (श्रावक) श्रेष्ठी
हता. एक वखते ते नगरना श्रावकोए मळीने ते बंने श्रेष्ठीने
उत्तम धारी ज्ञान द्रव्य अने साधारण द्रव्य रक्षण करवाने सोप्युं.
एक वखते एवुं बन्युं के जिनदत्त श्रेष्ठीए पोताना चोपडामां
बराबर तपासीने पोतानुं नामुं लेखनारनो मासिक पगार चडेलो
तेनो निर्णय कर्यो, पण पोतानी पासे बीजुं द्रव्य न होवाथी ‘आ
पण ज्ञाननुं स्थान छे’ एवुं विचारीने ते लेखकने पगारना चडेला
बार द्राम ज्ञानद्रव्यमांथी आप्या. बीजो श्रेष्ठी जिनदास जे साधा-
रण द्रव्यनी व्यवस्था करतो हतो, तेणे एक वखते ‘साधारण द्रव्य
सात क्षेत्रने योग्य होवाथी श्रावकोने पण योग्य छे.’ एम विचारी
पोताना घरना जरूरी काममां बीजा द्रव्यना अभावथी ते साधारण
द्रव्यमांथी बार द्राम वापर्या. अनुक्रमे ते बंने श्रेष्ठी मृत्यु पापी
दुःकर्मवडे प्रथम नरके गया. ते पछी देवद्रव्यने भक्षण करनारा
सागरश्रेष्ठीनी जेम सर्व नरकमां अने एकेन्द्रिय, द्वीन्द्रिय, त्रीन्द्रिय,

चतुरिन्द्रिय अने पंचेन्द्रिय तिर्यचमां बार हजार बार घणुं दुःख भोग्नी दुष्कर्मनो क्षय करतां करतां आ भवमां तमे बने मनुष्य थयेला छे. शेष रहेला पूर्वकर्मना योग्नी आ भवमां पण तमे बार बार कोटी द्रव्य गुमाव्युं छे. ” आवा ज्ञानीनां वचन सांभली बनेए श्रावकधर्म स्वीकार्यो अने तेना प्रायश्चितमां एबो नियम लीघो के, ‘ हवे ज्यांसुधी व्यापार विशेषमां हजारगणा बार द्राम जेटळुं द्रव्य उपार्जन थाय त्यांसुधी ते सर्व ज्ञानद्रव्य अने साधारण द्रव्यमांज अर्पण करवुं. त्यारपळी जे उत्पन्न थाय तज द्रव्य पोतानुं करवुं. ’ आवा नियमवडे तेओने पूर्वकर्मना थयेला क्षयथी धननी वृद्धि थवा लागी एटले. तेमांथी बने स्थानमां सहस्रगणुं द्रव्य जे आपवानुं धार्युं हतुं ते बनेए अर्पण कर्युं. पळी अनुक्रमे ते बार बार कोटी द्रव्यना स्वामी थया. अने मोटा धनाढ्य थइ उत्तम श्रावकपणाथी ज्ञानद्रव्य अने साधारण द्रव्यनी रक्षा अने तेनी वृद्धि विगरेथी श्रावकधर्मने आराधी दीक्षा लइने तेओ सिद्धिपदने प्राप्त थया.

इति कर्मसार पुण्यसारनी कथा.

देवद्रव्यना संबंघमां वरुणदेवनी कथा पण उपयोगी जणा-
वाथी आ नीचे आपी छे.

वरुणदेवनी कथा.

मणिमंदिर नामना पुरन विषे समृद्धिवंत अने कीर्तिनी इ-

छावाळो एक वरुणदेव नामे दुष्ट चित्तवाळो कृपण श्रेष्ठी रहतो
 हतो. तेने रतितिलका नामनी श्राद्धधर्मसंपन्न सौभाग्यवती भार्या
 हती. ते नगरमां जिनेश्वरना स्नात्रादिक महोत्सवो वारंवार यत्ता
 ते समये सर्व श्रावको मळीने देवपूजा माटे, चैत्य माटे, ज्ञान माटे
 तथा सात क्षेत्रना व्यय विमेरे कार्यो माटे टीप करीने द्रव्य ए-
 कतुं करता हता. वरुणदेव पण ' हूं सर्वमां मुख्य छुं ' एम पौ-
 ताना मनमां मानीने शुभ परिणाम रहित छतां पण जिनालयमां
 जतो, सावुओने वांदतो, प्रायः निरंतर धर्मोपदेश सांभळतो,
 स्नात्रादिक महोत्सवो करावतो, अने संघना सर्व कार्योमां भाग
 लेतो हतो. एक समये देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य अने साधारणद्रव्यनी
 टीप यती हती, ते वखते वरुणदेवे विचार्युं के—“ आ टीपमां
 मारे प्रथम लखावतुं जोइए” एम धररीने पोते पोतानुं नाम प्रथम
 लखाव्युं. पळी ते द्रव्य आपती वखते बीजा श्रावकोए बहु वखत
 माग्युं, तोषण कृपणपणाथी आप्युं नहीं. बहुवार उघराणी यतां
 थोडुं आप्युं. तेथी बीजाओ वधारे वधारे उघराणी करवा ला-
 ग्या. एटले तेमने मर्म वचन बोली गाळो आपवा लाग्यो. एक
 दिवस तेनी स्त्रीए तेने कहुं के—“ हे स्वामिन् ! अंगीकार करे-
 लुं देवद्रव्य केम आपता नथी ? ” ते बोल्यो के—“ हे प्रिये !
 अति कष्टथी उपार्जन करेलुं द्रव्य केम आपी शहाय ? ” रति-
 तिलका बोलि—“ ज्यारे एम हतुं तो प्रथमथी आपवा माटे अं-
 गीकार करतुं नहीं एज श्रेष्ठ छे, परंतु अंगीकार करीने पळीथी

आपवुं नहीं ए सत्पुरुषने उचित नथी. शास्त्रमां कहुं छे के:—
 लज्जीवरोहओ वा पडिवज्जेउ न देइ देवधणं ।
 जो सो तिरियनरएसु दुखलखाइं पावेइ ॥ १ ॥

भावार्थ:—लज्जाथी के कोइना आग्रहथी पण अंगीकार
 करेलुं देवद्रव्य जे माणस आपतो नथी, ते तिर्यंच तथा नरकने
 विषे लाखो दुःख पामे छे. ”

आ प्रमाणे सांभळीने वरुणदेव बोलयो के—“ हे प्रिये !
 में देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य के साधारणद्रव्य कांइ पण ग्रहण कर्युं नथी,
 तेम स्वाधुं पण नथी, परंतु अग्रेसर थइने प्रथम नाम भराववाथी
 तथा बीजाओने प्रेरणा करवाथी उलटी देवादिद्रव्यनी वृद्धि करी
 छे. वळी धर्मकार्यमां कांइ पण जोरावरी होती नथी. केमके जे-
 टलो भार वहन करी शकाय, तेटलाज भारनुं भाडुं मळे छे. तेवी
 ज रीते में जेटलुं द्रव्य आप्युं छे, तेटलुं ज मने पुण्य मळसे. वळी
 जीर्णोद्धार, स्नात्रउत्सव विगेरे धर्मकार्यो में घणां कर्यां छे, करुं
 लुं, अने करीश पण खरो, तेथी देवद्रव्यनुं पाप दूर थसे. तेवा
 पापनी शी बीक राखवी ? ” ते सांभळी रातितिलका बोली के—
 “ हे प्रियतम ! मासखमण, पक्षखमण तीर्थयात्रा, चैत्यागिर्माण,
 महादान, अने शीलादिक अनेक पुण्यकर्म कर्यां होय, पण देव-
 द्रव्यनी एक इंटनो हजारमो भाग आपवो रही गयो होय, तो का-
 जळथी चित्रनी जेम ते सर्व करेलां पुण्यकर्म निष्फळ थाय छे.”

त्यारे ते बोल्यो के, हे प्रिये ! जो तुं देवद्रव्य नहि आपवाथी आटलो भय बतावे छे, तो तुंज तारा अलंकारो वेचीने ते द्रव्य केम आपती नथी ? तुं पण घरनी स्वामिनी छे. ” रतितिलका बोली के—“ हे प्राणनाथ ! ते द्रव्य हुं आपीश. परंतु तमे देवामांथी शी रीते लुटशो ? बीजाए करेलुं कर्मफळ बीजाने मळी शकतुं नथी. ” इत्यादि घणे प्रकारे तेने समजाव्यो तोपण तेणे संपूर्ण देवद्रव्य आप्युं नही. तेथी रतितिलकाए पोताना आभरण वेचीने पोताना स्वामीनुं बाकी रहेलुं सर्व देवुं आप्युं. त्यारपळी काळे करीने वरुणदेव देवद्रव्यनो देवादार रहेवाथी मरीने पहेली नरके गयो.

त्यांथी नीकळीने तिर्यंचगतिमां गयो. एम नरक तथा तिर्यंचमां सात सातवार जइने असंख्याता भव सुधी संसारमां भटक्यो. दरेक स्थाने क्षुधा, तृषा, शस्त्र, अग्नि अने जळादिकनी महा व्यथा भोगवीने मरण पाव्यो. त्यारपळी कांइक पापकर्म ओळुं थवाथी पुष्करवद्वीपमां जिनेश्वर नामना नगरना राजा नरपाळनो सिंहकेतु नामे पुत्र ययो. त पुत्र युवावस्था पामतां जज्वर, भगंदर, जळोदर विगेरे महा व्याधिओथी पीडावा लाग्यो. तेथी नरकथी पण अधिक वेदना तेने साठ हजार वर्ष सुधी रही. पळी रोग रहित थयो, अनुक्रमे ते राजा थयो. त्यांथी मरीने नरक अने तिर्यंच ए बे गतिमां घणा भव भटक्यो.

त्यां दरेक भवे शह्यादिकनी पीडा पामी छेवट सुवर्णपु-
 रमां नरकचुड मंत्रीनी सौभाग्यसुंदरी नामनी भार्यानी कुक्षिमां
 पुत्री रूपे उत्पन्न थयो. ते महा वेदनाओ सहन करतो बार वर्ष
 सुधी गर्भमां ज रह्यो. त्यारपछा महा कष्टे जन्म पाम्यो. ते पु-
 त्रीनुं नाम तारुण्यतिलका राख्युं. ते पुत्री युवावस्था पामतां ते
 ज गामना मनोनंदन मंत्रीना पुत्र मदनावह साथे परणावी. पण
 मदनावहने तेणीनी साथे प्रीति बंधाइ नहीं. पछी केटलेक काले
 मदनवाह ते ह्यीनो त्याग करीने त्यांथी नाशी गयो. तारुण्यति-
 लकाए तेनी घणी शोध करी, पण पत्तो लग्यो नहि. एटले ते
 तेना पिताने घेर दुःखी अवस्थामां रही. एक दिवस त्यां श्री तीर्थ-
 कर महाराज समवसर्या, तेने वांदवा माटे तारुण्यतिलका पोतानी
 माता साथे गइ. त्या धर्मदेशना सांभळीने पछी सौभाग्यसुंदरीए
 पूछ्युं “ हे भगवन् ! आ मारी पुत्रीए अन्य जन्मने विषे थुं
 पाप कर्युं छे ? के जेथी आ प्रमाणे दुःख पामे छे. ” भगवान्
 बोलया के—“ आ दुःख तो कांइ पण नथी परंतु पूर्वे देवद्रव्यनुं
 देवुं नहीं आपवाना पापथी घगा भवोमां असह्य दुःखो सहन कर्या
 छे. तेनो संपूर्ण हेवाल कहेवाने सर्वज्ञ पण समर्थ नथी. ” एम
 कहीने भगवाने वरुणदेवना भवथी मांडीने सर्व वृतांत कह्यो. पछी
 कहुं के—“ वरुणदेवनी भार्याए पोताना पतिनुं देवुं आभरण
 बेचीने आप्युं ते पुण्यथी देवलोकमां उत्पन्न थइ. त्यांथी मनुष्य-
 भव पामी. एवी रीते देवलोक तथा मनुष्य भवमां सत्तर बार

उत्पन्न थइने अति सुख भोगवी छेवट आ भवे तुं सौभाग्यसुंदरी थइ छे अने वरुणदेवनो जीव तारी पुत्रीरूपे थयो छे. ” ते सांभळीने सौभाग्यसुंदरीने जातिस्मरण ज्ञान थयुं तेथी तीर्थकर प्रत्ये बोली के—“ हे भगवन् ! आपनुं कहेवुं सत्य छे, मने जातिस्मरण थयुं छे, तेथी मने पूर्ण श्रद्धा थइ छे; आ मारी पापी पुत्री तीर्थकरना वचनपर पण श्रद्धा राखती नथी, तेथी तेने जातिस्मरण थयुं नहीं. परंतु हे भगवन् ! आ मारी पुत्री क्यारे मोक्ष पामशे ? ” भगवान बोल्या के—“ अर्हीथी भर्त्ताना वि-योगे करीने दुःखी अवस्थाए ज मरण पामीने तीर्थच योनिमां उत्पन्न थशे. तयार पछी असंख्य सागरोपम कोटाकोटी प्रमाण काळ गया पछी महाविदेह क्षेत्रमां मनुष्यपणुं पामीने जिनधर्म अंगीकार करशे. त्यांथी देवलोकमां जइने मनुष्यभव पामशे. त्यां केवळी थइने सभामां पोतानां वरुणदेवथी आरंभीने सर्व भवो कही घणा लोकने प्रतिबोध पमाडीने सिद्धिपदने पामशे.”

आ प्रमाणे भगवानना मुखथी सांभळीने सौभाग्यसुंदरी दीक्षा ग्रहण करी शिवसुख पामी. माटे हे भव्य प्राणीओ ! देवादी द्रव्य न आपवाथी केवां दुःख अने आपवाथी केवां सुख प्राप्त छे ते जाणीने धर्मकार्यमां प्रमाद रहित थइ देवादिद्रव्यनी वृद्धि करवी.

इति वरुणदेव कथा समाप्त.

उपर प्रमाणे शुभंकर श्रेष्ठानुं, कर्मसार पुण्यसारनुं ने वरुण देवनुं तेमज प्रथम आवी गयेल महेंद्रपुरना श्रावकनुं, ऋषभदत्तनुं अने सागरश्रेष्ठिनुं ए द्रष्टांतो उपरथी देवद्रव्यादिना रक्षणमां यथा-शक्ति अवश्य उद्यमवंत थवुं. तेना विनाशनी उपेक्षा न करवी अने यथाशक्ति तेनी वृद्धि पण अवश्य करवी. आटलो आ आखा लेखनो सार छे. तेने हृदयमां धारण करीने जे सुज्ञ श्रावको ते प्रमाणे वृत्तेशे तेना आत्मानुं कल्याण थसे. तथास्तु.

प्राते मुनिराजनी फरज आ संबंधमां शुं छे ते जणाववा षाटे बे बोल कहेवानी जरुर जणाय छे. ज्यांना श्रावको देवद्रव्यना दोषथी दुषित होय, देवद्रव्यना देवामां डुबी गया होय अथवा अन्यधर्मी के स्वधर्मी देवद्रव्यनो विनाश करतो होय तेनी उपेक्षा करता होय, सगावहालाना के ओळखाण पीछाणना संबंधथी अथवा बीजा कोइ जातना स्वार्थथी कही शकता न होय अने देवद्रव्य विनाश पामतुं होय त्यां मुनिराजनी पण फरज छे के तेमणे देवद्रव्यना विनाशनी उपेक्षा न करवी अने दरेक प्रकारना योग्य प्रयत्नो वडे देवद्रव्य एकत्र करावी तेना रक्षणना उपायो योजी देवा. जो मुनि पण आ फरज बजावता नथी तो ते उपेक्षा करवाना दोषना भागी थाय छे. इत्यलम् विस्तरेण.

सात प्रकारनी शुद्धि साचववानी जरुर.

अंग वमन मन भूमिका, पूजोपगरण सार;

न्याय द्रव्य विधि शुद्धता, शुद्धि, सात प्रकार.

१ अंग शुद्धि, २ वस्त्र शुद्धि, ३ चित्त शुद्धि, ४ भूमिका-
शुद्धि, ५ पूजा उपगरण शुद्धि, ६ द्रव्यशुद्धि अने ७ विधि विधान
शुद्धि; ए सात प्रकारमां शुद्धि आत्मार्थी जनोए पवित्र यात्रा
प्रसंगे पण अवश्य आचरवा योग्य छे. कह्युं छे के “ साते शुद्धि
समाचरी, करीये नित्य प्रमाण ” मतलब के उक्त साते शुद्धिनुं
यथायोग्य सेवन करीनेज श्री तीर्थराजने प्रतिदिन प्रमाण करवो
घटे छे.

प्रथम अंगशुद्धि—संसारीक कार्यमां रच्यापच्या रहेनार मली-
नारमी गृहस्थ जनोए परमपूज्य श्रीतीर्थपतिनी पूजा सेवामां प्रवर्तता
देह शुद्धि विवेक पूर्वक करवी युक्त छे. श्रीमान् हरिभद्र स्वरिबे
अष्टकमां कह्युं छे के “ प्रायः जळ व्यतिरिक्त जीवोनी विराधना
न थाय तेम जयणा सहित देवाधिदेव तीर्थकर भगवान्नी तेमज
निस्पृही मुनिजनोनी सेवाभाक्ति करवा निमित्ते गृहस्थजनोने द्रव्य
स्नान करवानी अनुमति छे. अने तेम करतां गृहस्थ जनानो उद्देश
उच्च होवार्थी ते तेमने पापबंधभणी नहिं, परंतु पुण्यपुष्टि निमित्ते
थाय छे. सामान्य रीते तो शास्त्रमां कइक उष्ण जळ वडेज शरी-
रशुद्धि करवा सूचव्युं छे. परंतु तीर्थजळ प्रस्तावे उष्ण जळनोज

आग्रह घटतो नथी; स्वभाविक तीर्थजळनां रजकणोनोज विशेष महिमा ठेकाणे ठेकाणे शास्त्रमां तेमज लोकमां पण प्रसिद्ध छे. तेवां प्रभाविक तीर्थजळोने तपावी-उष्ण करी के करावीने तेवडे स्नान करवानी रुढि सुखशीलपणानेज पुष्टि आपनारी जणाय छे; ते बा-
 बत पुरतो विचार करी हितकर मार्गज आदरवो युक्त छे. पवित्र जळथी देह शुद्धि थया बाद भीजेला मलीन वस्त्रथी शरीरने लूं-
 छवाथी पुनः अंग अशुद्ध जाय छे, माटे तेवे प्रसंगे अलायदा शुद्ध वस्त्रनोज उपयोग करवो घटित छे. बनतां सुधी स्नान करती वस्त्रत
 पहेरवानुं वस्त्रपण मेळुं-दुर्गंधीवाळुं नहि वापरतां ते पण अलायदुंज राखवुं जोइए. एम करवाथी शरीरनुं आरोग्यपण सचवाइ शके छे.
 तेवे प्रसंगे नाहक अन्य एकेन्द्रिय प्रमुख जीवोनी विराधना थवा न पामे तेवी सावचेती राखवानी पण जरूरीयात छे. जळने सारी
 रीते गाळ्या बादज वपराशमां लेवाथी तेमज सूकी अने निर्जीव भूमिनुं यथायोग्य शोधन करीने स्नान करवाथी तेवी जीवयतना
 सुखे पळी शके छे. प्रभुआज्ञामांज धर्म रहेलो होवाथी अने आज्ञा विरुद्ध करेली के करवामां आवती धर्मकरणी निष्फळप्रायः
 थती होवाथी सदृग्हस्थोए जीव जयणा माटे अवश्य काळनी राखवी घटे छे. अने एमज वर्ततां अनुक्रमे आत्मकल्याण साधी
 शकाय छे. माटे विवेकथी शरीरशुद्धि करवी घटे छे. वळी वायु-
 प्रकोप, विशूचिका (अजीर्ण) प्रमुख रोग पेदा न थाय अने श-
 रीर समधात बन्धुं रहे तेवो शुद्ध सात्विक खोराक मितसर छे-

वार्थीज स्वधर्म—कर्म मुखे साधी शकाय छे अने एधी उलटा चालवार्थी शरीरनी अस्वस्थता थइ जतां धर्मकरणो करवामां अंतराय पडे छे अने वखते देव गुरुनी के तीर्थनी सेवा भक्ति करवा जतां आशातना लागवानो पण प्रसंग आवी पडे छे, ते माटे जेम शरीर शुद्धि सारी रीते जळवाइ रहे तेम वखतोवखत खान-पानादिक प्रसंगे पण बहुज काळजी राखवानी जरूर छे. एम क-स्वार्थी स्वहित साधनमां अधिक सरलता थइ शकसे. वळी वस्त्र संबंधी शुद्धि राखवानी पण जरूर छे.

बीजी वस्त्र शुद्धि—उत्तम देव गुरुनुं पूजन—अर्चन करवा प्रसंगे तेमज पवित्र तीर्थराजनी सेवा भक्तिना प्रसंगे पण अंग शुद्धिनी पेरे वस्त्र शुद्धिनी तेटलीज जरूर छे. तेवा उत्तम प्रसंगे पहरेवा ओढवानां वस्त्र मेलं के फाटेलां तूटेलां नहिं राखतां ते सारां साफ करेलां अखंडज राखवां जोइए. अने ते पण देव पूजा-मां छाजे एवां उमदां राखवां जोइए.

एक शाटक उत्तरासंग—देव गुरुने बंदन करवा जतां सांघासुंधी कर्या वगरनुं सळंग अखंड उत्तरासंग राखवानुं गृह-स्थ—श्रावकने कहेलुं छे तेम अन्य उचित वस्त्र आश्री पण स्वतः समजी लेवानुं छे. जेम शरीर शुद्धिथी चित्तनी प्रसन्नता बनी रहे छे, तेम वस्त्र शुद्धिथी पण मन उपर सारी असर थइ शके छे; तेथी तेवी बाबतमां केवळ उपेक्षा के

खोटी करकसर नहीं करतां पोतपोताना गजा प्रमाणे तेवा उत्तम प्रसंगे तो जरूर वस्त्र शुद्धि माटे पण काळजी राखवी उचितज छे. जेओ साधन संपन्न होयें (सारी स्थितिमां होय) तेमणे तो संसारिक कार्यमां वपरातां वस्त्रोथी जूदां जूदां धार्मिक कार्यो माटे खास करीने सारां शुद्ध वस्त्रो अलायदांज राखी ममतारहित तेनो यथायोग्य उपयोग करवोज जोडए. जेओ वस्त्रशुद्धिना नियमनो भंग करो जेवां तेवां मलीन वस्त्रो वडेज सर्व व्यवहार चलावे छे तेमने तेमनी गंभीर भूलने लीधे शरिरादिकना आरोग्य माटे पण वधारे सहन करवुं पडे छे. एम विचारी शाणा माणसो पण वस्त्र-शुद्धि माटे पण वधारे काळजी राखे छे.

त्रीजी चित्त शुद्धि—प्रबळ राग द्वेष रूप, कषाय, मिथ्या-त्व अने अज्ञानता रूप मळने दूर करी देवाथी चित्त शुद्धि थइ शके छे अथवा भय, द्वेष अने खेदरूप दोषने दूर करवाथी पण चित्त शुद्धि थइ शके छे. परिणामनी चंचळता एज भय, सद-गुण के सदगुणवाळी वस्तु उपर अरुचि आववी ते द्वेष अने कल्याणकारी क्रिया करतां थाकी जइए ते खेद; मतलब के जे जे अंतर विकारोवडे चित्तशुद्धि थती अटके छे, ते ते विकारोने विवेकवडे समजी दूर करवाथी चित्त शुद्धि सहेजे संपजे छे. राग द्वेष अने मोह प्रमुख महाविकारोथी सर्वथा मुक्त थयेला वीतराग परमात्माए बतावेलं सघळं आत्मसाधननो मूळ हेतु अंतर शुद्धि करवानो ज छे. ते वात सहु कोइ आत्मार्थी भाइ ब्हेनोए खास

करीने लक्षमां राखवा योग्य छे. जो ए मुद्दानी वात लक्षमां राखी गमे ते आत्मसाधनना मार्गमां यथाशक्ति प्रवर्ते तो तेथी अज्ञान, मिथ्यात्व, कषाय प्रमुख अंतर विकारो उपशम्या वगर रहेता नथी. परंतु उपर जगावेली प्रभुभाज्ञा तरफ दुर्लक्ष राखी, जो आपमतिथी के गतानुगतिकताथी क्रिया करवामां आवे तो तेवी अज्ञान क्रियाथी राग द्वेषादिक अंतर विकारो दूर थवाने बदले उलटा वधवानोज संभव वधारे रहे छे. जेम लाभनो अर्थी व्यापारी गमे ते व्यापार करतां परिणामे पोताने नुकशान नहिं थतां थोडो घणो पण चोखवो लाभज थाय तेवोज व्यापार करे छे तेम आत्मार्थी जनोए पण हरेक धर्म करणी करतां पोताना राग द्वेष मोह मिथ्यात्वादिक अंतर विकारो दूर थता जाय अने चित्त शुद्धि प्रमुख उत्तम लाभ मळतो जाय तेवीज रीते प्रवर्तवुं उचित छे. कोइ प्रकारे विकारनी वृद्धि तो थवा न ज पामे तेवी पूरती काळजी हरेक प्रसंगे राखवी जोइए.

चोथी भूमिका शुद्धि—बे प्रकारनी भूमिका शुद्धि कहेवाय छे. एक द्रव्य भूमिकाशुद्धि अने बीजी भाव भूमिकाशुद्धि. देव गुरुने जुहाराव जतां जयणा सहित विधि पूर्वक चैत्यद्वारमां के उपाश्रयमां पेसी दूरथी पण देव गुरुनुं दर्शन थतां ज अंजलिबध नमन करी प्रदक्षिणा दइ नजरे पडती आशातना टाळी देव गुरु सन्मुख अति नम्रपणे आवी पंचांग प्रणाम करती वखते उत्तरासंग प्रमुख वडे यथायोग्य भूमि प्रमार्जन करीनेज शुद्ध देव

गुरुनी पूजा भक्ति के स्तुति करवी उचित छे. आ प्रमाणे विधि साचववानो हेतु पोतानी भाव भूमिका-हृदयशुद्धि करवी एज छे. पूर्वोक्त भय, द्वेष अने खेद दोषोने दूर करवाथी भाव भूमिकानी शुद्धि थइ शके छे. जेम जिन चैत्यादिकतुं निर्माण करतां भूमिका शुद्धि करवा माटे भूमिमां रहेलां शल्यादिक दूर करी देवामां आवे छे, तेम हृदय भूमिमां रहेलां राग द्वेषादि (कषाय) शल्य, मिथ्यात्व शल्य, तेमज पूर्वोक्त भयादिक शल्यो अवश्य दूर करवां ज जोइए. त्यारेज यथार्थ अंतर शुद्धि थयेली गणाय छे. जेम शल्य रहित शुद्ध भूमिका उपर चणावेली प्रासादमां सुखे निवास करी शक्य छे तेम जेमां अंतर शल्य दूर थयां छे एवी हृदय शुद्धिवाळा सज्जनो ज सहजानंदमां निमग्न रही शके छे. खरेखरुं सुख हृदय शुद्धिमां ज छे. तेथी जेम सत्वर हृदय शुद्धि थाय तेम पवित्र लक्ष सहितज हरेके प्रसंगे आत्मार्थी जनोए प्रवर्तवानुं छे. गाडरिया प्रवाहे प्रवर्तवाथी कथुं आत्महित नथी, तेथी जेवी रीते हृदय शुद्धि थवा पामे तेवा अंतर लक्ष-उपयोग सहितज संकळ धर्म करणी करवी हितकर छे, बाकी लोक रंजनार्थे के अंध परंपराए वर्तवामां कई पण अधिक हित नथी ज.

पांचमी पूजा उपगरण शुद्धि-श्री तीर्थराजने भेटती वखते शुद्ध देवगुरुनी सेवा भक्तिना प्रसंगे जे कई उपगरणो-पूजा सामग्रीनी जरूर पडे, ते अति उदार दीलथी सारी संभाळपूर्वक उत्तम प्रकारनी मंगळिक द्रव्यो वडे निपजावेल होय तो चित्तनी प्रस-

क्षता साथे भाव उल्लासना वृद्धि निमित्ते बने छे. पूर्व महा पुरुषोए प्रभु भक्ति प्रसंगे जे मर्यादा अंकित करेली छे तेने अनुसरी यथाशक्ति प्रमाद रहित आपणे पण आत्म कल्याणार्थे लाभ लेबो उचित छे.

स्वस्व शक्ति-साधन प्रमाणे अनेक प्रकारे प्रभु पूजा थई शके छे, तेमां अष्ट प्रकारी पूजा प्रतिदिन लक्ष पूर्वक करवा दरेक श्रद्धालु भाई बहेनोए उजमाळ रहेवुं जोईए.

अष्टप्रकारी पूजा जेम अंतर लक्ष सहित करवामां आवे तेमज अधिक आत्महित रूप होवाथी ते वावत अत्र प्रसंगोपात संक्षेपथी ब्यान करीए छीए.

१ जळपूजा-थुद्ध करेलां पवित्र कुंभादिकमां जयणा सहित गाळीने आपेलां तीर्थजळादिकवडे स्नात्र अभिषेक (प्रक्षालन) करतां हृदयमां भाववुं के प्रभु अभिषेकना प्रभावे अमारा अनादि कर्म-कश्मल दूर थई जाय. शुचि-पवित्र जळथी जयणासहित स्नान करी इन्द्रनी पेरे उत्तम बह्वालंकार धारण करी निर्मळ नीरनी धाराथी अंतर लक्षपूर्वक श्री जिनेश्वर प्रभुने न्हवरावतां उत्तम भावना योगे पोतेज पोताना आत्मने कर्म मळ रहित करी शके छे.

प्रभुने अभिषेक करी रह्या बाद घणांज सुंवाळां बारीक बह्मथी प्रभुना पवित्र मात्रने आदर सहिन लुंछी लेवुं, त्यारपछी

अनुक्रमे उत्तम चंदनादिकवडे पूजा करवी उचित छे.

२ चंदन पूजा—प्रभुना आखा अंगे उत्तम चंदन प्रमुख शीतल पदार्थो एकठा मेळवी विलेपन करवुं जोईए. आजकाल केटलाक मुग्ध भाई बहेनो उपर मुंजव अंग विलेपन करवुं मुकी दई प्रभुना अंगे पुष्कळ केशर चढावे छे. जो के चोखुं केशर मळे तो ते वडे प्रभुना अंगे तिलक प्रमुख करवा निषेध नथी परंतु खास करीने चंदननोज मोटे भाग वापरवानो छे. अंतर लक्ष्मी चंदन प्रमुखना शीतल रसवडे प्रभुने विलेपन करतां भाषिक आत्मा पोतानेज कषाय तापथी मुक्त करी शीतल करी शके छे. प्रभुना आलंबनथी पोतेज शीतल बने छे एटले राग द्वेष रूप कषाय तापथी मुकाई शांत थाय छे.

३ कुसुम (पुष्प) पूजा—उत्तम प्रकारनां ताजां सुसंबोदार खीलेलां अखंड फुल्लेवडे प्रभु पूजा करनार प्रभुना आलंबने चितनी प्रसन्नता प्राप्त करी शके छे. काची कळीओ के नई उघडेलां तेमज वासी अने जीवाकुल पुष्पो प्रभुने चढावनां योग्य नथी. थोडां के घणां उत्तम जातनां फुलवडेज प्रभु पूजा करवी उचित छे. शास्त्र नीति अनुसारे फुलने किलामना न उपजे तेम पुष्पमाळाओ, पुष्पगृह के पुष्पना पगर भरवाादिक वडे पण प्रभु पूजा कराय छे. केटलाक भोळ्ळ लोको शास्त्र नीतिने बाजु मुकी फुलने सोयथी घोंचीने पुष्पमाळा तैयार करावी ले

छे, ते व्याजवी जणातुं नथी. काचा सुतरना दोरा वडे शिथिल मांठ दर्शने उत्तम सुगंधी पुष्पोनी जे माला जयणार्थी करवामां आवी होय तेवडे प्रभु पूजा करवी उचित गणाय छे.

४ धूप पूजा—उत्तम द्वादशांग, कृष्णागरु, कर्पूर प्रमुख द्रव्योथी, बनावेल धूपनी घटा उवेखतां जेम धूप घटा उंची चढे छे अने दुर्गंधने दूर करी सुवासना विस्तारे छे तेम धूप पूजा करनार आत्मा प्रभु आलंबने अनादि मिथ्यात्वरूप कुवासनाने टाळी सुश्रद्धान रूप सुवासनाने विस्तारी उंची गति पामवानो अधिकारी थई शके छे.

लघु कल्पमां कहुं छे के सामान्य धूप पूजा करवार्थी पंदर उपवासनुं फळ मळे छे अने उत्तम कर्पूरादिक मिश्र धूप पूजा करवार्थी एक मास उपवासनुं फळ मळे छे. तेथी उक्त पूजांमां अधिक प्रीति जोडवी उचित छे.

दीप पूजा—गायना उत्तम सुगंधी घी वडे दीपक पूजा करनार पोतानो अनादि अंधकार दूर करी उत्तम ज्ञान प्रकाश मेळवी शके छे. परंतु ते प्रसंगे दीपकमां पतंगादिक जीवो जंपलाई पडी विनाश न पामे तेवी जयणा खातर फानस विगेरेनो उपयोग राखवो जरुरनो छे. जिन मंदिर प्रमुखमां काई पण दीपक प्रगटावतां जयणाने विसरी जवी जोईए नहिं. जेटलुं काम जयणा सहित बने तेटलुंज कल्याणकारी छे. हाडी, जुमर विगेरेमां पण दीपको प्रगटी राखतां राखतां जरुर जयणा राखवी जोईए.

६ अक्षत-अखंड (अणीशुद्ध) तांदुलबडे आत्माने स्वस्ति-कल्बाणकारी स्वस्तिक रचनार आत्मा उत्तम भावना योगे रत्न-त्रयीरूप प्रभुना मार्गने पामी चार गतिने छेदी, अंते सिद्धि गति-पामी शके छे. स्वस्तिक (साथिओ) रचतां प्रभु समीपे उपर जणावेलि ज प्रार्थना शुभ भावना सहित करवी जोईए.

७ नैवेद्य-अनादि देहाध्यास (देह ममता) योगे जीवने जातजातनां खान पानमां रति लागेली छे तेथी विरक्त थवाने प्रभु समीपे विध विध जातनां पकवान्न, रसोई ढोकी एवीज प्रभु प्रार्थना करवानी छे के प्रभु ! अनादि पुद्गलानंदीपणुं तजावी अमने अणाहारी पद प्राप्त करावो.

८ फळ-सरस उत्तम जातिनां विध विध फळ प्रभु पासे ढोकी एवी प्रार्थना करवानी छे के हे जगदीश ! आप अमारां अनादि जन्म जरा मरण संबंधी अनंतां दुःख निवारी अमने अक्षय सुखमय मोक्ष सुखनी बक्षीस आपो ! आवी रीते संक्षेपथी हेतु सहित समजावेली अष्ट प्रकारी पूजा हरेक श्रद्धालु भाई ब्हे-नोए प्रतिदिन करवा नियम करवो जोईए. उक्त द्रव्य पूजा कर्यां बाद चैत्यवंदन प्रमुख वडे प्रभुना गुणग्राम करी आत्माने तल्लीन करवो युक्त छे.

छट्टी द्रव्य शुद्धि-प्रभु पूजादिक निमित्ते जोईतां बधां पू-जोपमरण न्याय युक्त द्रव्यथी मेळववा प्रयत्न करवो जोईए. म-

તલ્લબ કે શ્રદ્ધાવંત ગૃહસ્થે પ્રથમ તો અનીતિ કે અન્યાયનો માર્ગ તર્જી નીતિન્યાયના ધોરણનેજ અવલંબી રહેવું જોઈએ. નીતિથી વ્યાપારાદિક કરતાં દ્રવ્ય ન મળે એવી માન્યતા કેવલ મુર્ખાઈ ભરેલીજ જાણવી. શાસ્ત્રકાર તો દ્રવ્ય ઉપાર્જન માટે સ્વરો ઉપાયજ નીતિનો બતાવે છે, નીતિથી દ્રવ્ય મળે છે એટલુંજ નહિ પણ મળેલું દ્રવ્ય સુખે ભોગવી શકાય છે અને સ્થિર ટકી રહેવાથી વંશ પરંપરા સુધી ચાલ્યા કરે છે. વઢી નીતિના દ્રવ્યથી સદ્બુદ્ધિ સુજે છે, તેનો સદ્વ્યય થાય છે અને પરિણામે તે મહા લાભદાયી નીવડે છે. વઢી અનીતિના માર્ગે ઉપાર્જેલા ધનના ભોગવટાથી બુદ્ધિ વગડે છે, તે ભોગવતાં કંઈક ઘિઘનો આવે છે, અને થોડા વસ્તુમાં તેનો નાશ પણ થઈ જાય છે. સઢેલાં ધાન્યની પેરે અનીતિનું દ્રવ્ય ફલ્લદાયી થઈ શકતું નથી. તેથીજ જ્ઞાની પુરુષો પોકારી પોકારી નીતિનોજ માર્ગ આદરવા આગ્રહ કરે છે. તે માર્ગે ચાલનાર પ્રમુની આજ્ઞાનું પાલન કરનાર લેસ્વાય છે અને તે સદ્ગતિનો ભાગી થઈ અંતે પરમ પદ—મોક્ષ સુખનો ભોક્તા થઈ શકે છે.

સાતમી યથાયોગ્ય વિધિ શુદ્ધિ-તીર્થ યાત્રા કરવા જતાં આપણા આત્માનું એકાંત હિત સધાય તેવી રીત જયણા સહિત જાવું. માર્ગમાં કોઈ પ્રકારની વિકથા કરવી નહિં. કોઈ સાથે ક્લેશમાં ઉતરવું નહિ. કોઈને અપ્રિય લાગે અને અહિતરૂપ થાય તેવું

वचन नज कहेवुं. शांत वृत्तिथी चित्तमां शुभ भावना भावतां भावतां अळवाणां (उघाडे) पगे संभाल राखी राखीने चालवुं. विना कारण कोइने बोजारूप न थावुं. पवित्र तीर्थराजनो योग पामी सुखशीलपणुं ओळुं करवुं. पोताना मन वचन कायाने बनी शके तेटलां नियममां राखवां. कोइना वचन उपर खीजवाइ जइ पोताना मननी शांति खोइ देवी नहि. एवी रीते काळजी राखीने विधि सहित तीर्थ स्पर्शना करवी. तेवा प्रसंगे कृपणादिक दोषो दूर करी उदार वृत्ति आचरवी. तीर्थपति श्रीअरिहंत महाराजने भेटी भाव सहित, चढता परिणामे प्रभुनी पूजा अर्चा (सेवा—भक्ति) करवी. आपणी समज प्रमाणे प्रभुनी स्तुति करवी. सामान्य रीते सघळां चैत्यो आदरपूर्वक जुहारवां अति नम्रपण प्रभु मुद्राओने निहाळीने नमन करतां जवुं. अने विशिष्ट स्थळो-ए स्थिरताथी चैत्यवंदन प्रमुख करवा पण लक्ष राखवुं. प्रदक्षिणा देतां कयांय कोइ प्रकारनी आशातना थती के थयेली नजरे पडे तो ते निवारवा—दूर करवा खास चीवट राखवी. पोतानाथी जे थइ नज शके एवुं होय ते करवा अन्य योग्य जनने भलामण करी देवी. पण तेवी बाबतमां छेक उपेक्षा तो नज करवी आशातना टालवी ते पण भक्तिनुंन अंग गणाय छे. मार्गमां चालतां के तीर्थ उपर चढतां प्रभु आज्ञाना खपी, एटले पवित्र शासन गणी जे कोइ साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका मळे तेमनो उचित्त विनय साचववो. बनी शके तेटली तेमनी सेवा भक्ति-

वडे आराधना करवी, परंतु विराधना तो कदापि पण करवीज नहिं. उपर के नीचे जिन चैत्यादिकमां चैत्यवंदन करतां आपणाथी जे ज्ञानादिक गुणमां अधिक होय तेवा वडील जनोनो अधिक विनय साचववो. तेओ चैत्यवंदनादिक करता होय तो आपणे ते नम्र वृत्तिथी श्रवण करवुं परंतु तेयनाथी जूदुं करीने सामुं डोळी नांखवुं नहिं तेम छतां जूदुं करवा जेवोज प्रसंग होय, तोपण एवा मंद स्वरथी करवुं के जेथी बीजानी भक्तिमां कोइ पण प्रकारे व्याघात पडे नहिं. जिन मंदिरमां पेसता के नीकळतां घंटादिक वगाडतां पण एवो ख्याल अवश्य राखवो. मतलब के जे कंइ करणी आपणे करीये ते एवा अंतर लक्षयी करवी के तेथी आपणुं एकांत हित थवा उपरांत बीजा पण अःत्मार्थी जनो तेनुं अनुमोदन तेमज अनुकरण करे. स्थिर चित्तथी करेली धर्म करणी लेखे थाय छे, तेथी आपणी स्थिरता टकी रहे तेवी अने तेटली करणी प्रसन्नचित्तथी करवी. दुनियांना सर्व जीवो साथे तेमां पण आपणा साधर्मी भाइओ तथा ब्हेनो साथे विशेषे करीने मैत्री भाव राखवो. धर्मचूस्त सद्गुणी जनोमां प्रगटी नीकळेला सद्गुणो निहाळी निहाळीने दीलमां बहुज राजी थावुं. तेमनामांथी बनी शके तेटला सद्गुण ग्रहण करीनेज कृतार्थ थावुं. द्वेष इर्षा अदेखाई प्रमुख दुर्गुणोने तो देशवदोज देवो. दोष दृष्टिथी गुण ग्रहण करी शकाताज नथी, परंतु उलटा आपणांमां दोषनीज वृद्धि थाय छे. जे बापडा नवीन-शिवाउ होय एटले धर्म अभ्या-

समां पश्चात् होय तेमना उपर अनुकंपा लावी जेम तेओ पण अभ्यासमां आगळ वधी आपणी बरोबर थाय तेम इच्छवुं अने करवुं पण नाहक तेमनी उपेक्षा के अवगणना करवीज नहिं. गमे तेवा पापी तथा देव गुरुना निंदक होय तोपण तेमनी उपर द्वेष करवामां पोताने तेमज तेमने कशो फायदो थतो नथी, तेथी द्वेष तो नज करवो. तेमज तेवा निर्दय प्राणीओ साथे राग पण करवामां कथुं स्वहित के परहित सधातुं नथी तेथी राग पण न करवो. तेमनाथी तो तदन उदासीनज रहेवुं हितकारी छे. उपर संक्षेप मात्रथी कहेली मैत्री, मुदिता, करुणा अने माध्यस्थ्य भावनाथी सदाय आपणा आत्माने सुवासित राखवो. वळी विधिना प्रस्तावे शास्त्रकारे कहेलुं छे के:—

“ दग्ध शून्य ने अविधि दोष, अति प्रवृत्ति जेह,
चार दोष छंडी भजो, भक्ति भाव गुण गेह. ”

मतलब के विधि रसिक जनोए दग्धदोष, शून्यतादोष, अविधिदोष अने अतिप्रवृत्तिदोष; ए चार दोषोने अवश्य तजवा जोइए. उक्त चार दोष रहित देव गुरु के तीर्थ संबंधी सेवा भक्ति बहु गुणकारी—अत्यंत लाभदायी थईशके छे, माटे ते चारे दोषनुं स्वरूप समजवा अने समजीने निर्दोष करणी करवा प्रयत्न करवो घटे छे.

१ दग्धदोष—कोइ एक धर्मकरणी करतां बीजी बीजी क-

रणी करवा मन दोराय, मन मुकामे नहि रहेतां, चालती क्रिया-
नो लाभ नहि लेतां अन्य अन्य स्थाने भटके, तेथी चालु क-
रणी निष्फळमाय थई जाय. चालु क्रियामां अंगारानी दृष्टिवत्
लेखी शकाय.

२ शून्यतादोष—जे कई धर्मकरणी करवामां आवे ते सं-
मूर्छिमनी परे उपयोग शून्यपणे समज वगर अथवा शब्द, अर्थ
के तदुभयना लक्ष वगरज कराय अथवा तो हुं शुं करं छुं ? में
शुं कर्युं ? तेमज हवे मारे शुं करवानुं छे ? तेनुं जेमां कथुंज भा-
न न होय, एवी शून्य करणीथी शो लाभ थई शके ? कशोन
नहिं. भाव वगरनी करणीमां शो रस ?

३ अविधि दोष—जे धर्मकरणीनो जेवो क्रम (मर्यादा)
जगावेल होय तेथी विपरीत—उलटपालट आपमतिथी करे के ज्ञा-
नीने पूंठी यथार्थ समज मेळव्या वगरज जेम फावे तेम गाडरीया
प्रवाहे करे या तो अधिक ओंठी करे अथवा आगळ पांछळ क-
रे तेथी स्वहित भाग्येज थाय, अविधिथी तो उलटुं अहित
पण थाय.

४ अति प्रवृत्ति दोष—दिगंबरनी परे देश, क्राळ, भावने
तपास्या वगर गजा उपरांतनी क्रिया करवानो खोटो आग्रह कहो के
कदाग्रह करे तेथी पण लाभने बदले हानिज थाय छे.

ઉક્ત ચારે દોષોનું સ્વરૂપ ગુરુ ગમ્યથી વિશેષે જાણી જેમ બને તેમ નિર્દોષ-દોષરહિત ધર્મકરણી કરવા સ્વપ કરવો જેમજ જેઓ વિધિ રસિક હોઈ સેવવામાં આવતી ધર્મકરણીનું રહસ્ય ગુરુગમ્ય મેલ્લી તે પ્રમાણે આદર સહિત આચરણ કરતા હોય તેવા ઉત્તમ પુરુષોનો સમાગમ મેલ્લી તેમની શુદ્ધ નિર્દોષ ધર્મ કરણી નિહાળી પોતાની ધર્મ કરણીમાં ચલાવી લેવાતી શુભો સુધારવાના સ્વપી થવું વહુ જરૂરનું છે.

જે ભાગ્યવંત જનો યથાર્થ વિધિ યુક્ત ધર્મકરણી કરે છે, તેઓ ધન્ય કૃતપુન્ય છે. તેમજ જેઓ પોતે યથાશક્તિ નિર્દોષ ધર્મ કરણી કરવા ઉપરાંત અન્ય યોગ્ય જનોને તેમાં સહાય કરે છે, નિર્દોષ કરણીની અનુમોદના કરે છે-તેની મુક્તિ કંઠથી પ્રશંસા કરે છે. યાવત્ તેની પ્રાણાંતે નિંદા તો કદાપિ કરતાજ નથી, તેઓ પણ ધન્ય છે. નિર્દોષ ધર્મકરણીની તેમજ નિર્દોષ કરણી કરનારની નિંદા કરનારને નિકાર્ચિત કર્મ બંધ થાય છે જેથી તેને વહુજ સંસાર પરિભ્રમણ કરવું પડે છે; તેથી તેવી નિંદા તો સર્વથા વર્જવા યોગ્ય છે.

જેમને શરૂઆતમાં ધર્મકરણી કરતાં સહજ સ્વલનારૂપ અવિધિ દોષ લાગે છે, પરંતુ તેનો યથાર્થ વિધિ જાણવા અને આદરવા જે સ્વપ કરે છે તેઓ પણ શુભ ભાવના યોગે સારો લાભ મેલ્લી

(५६)

शके छे. जेओ कहे छे के अविधिथी करवा करतां नहिज करवुं
सारुं, ते तेमनुं कहेवुं विपरीत-शास्त्र विरुद्धज छे. आत्मार्थी भा-
ई ब्हेनोए प्रमाद तजी विधिना खपी तो थवुंज जोइए.

देवद्रव्यना संबंधमां बीजी सूचनाओ.

१ श्रावके देवद्रव्य अंग उधार के मकान या घरेणा विगेरे उपर गीरो तरीके व्याजे लेवुं नहीं. कारणके स्थितिना फेरफारे कदी देवुं रही जाय तो पछी संबंधादि कारणथी श्रावकभाइओ कही शके नहीं, मागी शके नहीं अने डुबी जवानो वखत आवे.

२ देरासरमां मुकायेल फळ नैवेद पैकी जे राखी मुकवाथी बगडे नहीं तेवां श्रीफळ, सोपारी, बदाम, पतासां, साकर विगेरे तो वेच-बामां आवे छे ने तेनुं उत्पन्न द्रव्यमां जाय छे, परंतु तिथि पर्वादिके या महोत्सवादि प्रसंगे ज्यारे पुष्कळ फळ नैवेद चडाववामां आव्युं होय त्यारे गोठी, भोजक, माळी विगेरे जे प्रसुनी भक्तिना करनारा छे तेनी सारी संख्या होय तो आपी देवुं. नहीं तो योग्य माणसने वेचीने तेनुं उत्पन्न देवद्रव्यमां नाखवुं, आम श्राद्धविधिमां लेख छे, परंतु ज्यां शासननी हीलना तेम करवाथी थाय तेम होय त्यां वेचवुं नहीं, पण वेचाय तेवुं न होवाना कारणथी योग्य अयोग्य जे होय तेने अथवा पोताना वगवाळाने आपवुं नहीं, विचारपूर्वक योग्य व्यवस्था करवी.

३ चोखाना भंडारनी अंदर चोखा विगेरे थोडा आवेल होय के वधारे आवेल होय पण दर मासे अवश्य भंडार खोली काठी लइ वेचवा विगेरे व्यवस्था करी नांखवी, वधारे मुदत राखवाथी घणी वखत अंदर जीवोत्पत्ति थाय छे अने काढतां तेनो विनाश थाय छे, माटे जीव यतना बराबर थाय तेवुं लक्ष वहीवटकतांओ अवश्य राखवुं.